

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Ali məktəblərdən
qovulan tələbələrin
ilginc statistikası

yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Həftəlik qəzet 24-30 iyun 2026-cı il Çərşənbə № 24 (8873) Qiyməti 1 manat

Ölkə

İcra başçılarını cətin sınaq gözləyir

Prezidentin
köməkçisi: "İcra
hakimiyyətləri
qarşısında yeni vəzifələr
müəyyən edilib"

yazısı səh.10-da

AİHM qalmaqalı böyüdü - XİN hərəkətə keçdi

yazısı səh.4-də

ÜTT-yə yarımçıq qalmış üzlük niyyəti

yazısı səh.6-da

Azərbaycanda məmurlar işə bu andla başlayır

yazısı səh.4-də

Ermənistan İranla o sazişi niyə imzalamır?

yazısı səh.8-də

Türkmənistandan nə alır və nə satırıq?

yazısı səh.11-də

Londonda hakimiyyət dəyişikliyi - Bakının seçimi

yazısı səh.5-də

Ölkədən çıxarılan milyonlar

yazısı səh.13-də

İndi də "Erməni yaylası" uydurması

yazısı səh.15-də

Azərbaycanda 7 min manatlıq yeni cərimə

yazısı səh.13-də

"Türk Dünyası Həftəsi" başlayır

yazısı səh.15-də

Bakıda həyət evi tikmək neçəyə başa gəlir?

yazısı səh.2-də

ABŞ-İRAN RAZILASMASINDA ZƏNGƏZUR DƏHLİZİNƏ QARŞI BƏND

Memorandumda amerikalı qüvvələrin
sərhəddən geri çəkilməsi öhdəliyi var -
"Tramp yolu"nda kimlər olacaq?

yazısı səh.9-da

Qafqazda ən az su Azərbaycandadır - SOS!

Ekspert deyir ki, yağış sularının axıb
itməsinin qarşısı alınmalıdır

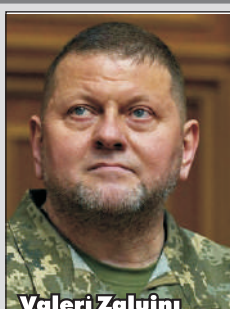
yazısı səh.12-də

Məleykə Abbaszadə

DİM-in İdarə
Heyətinin sədri:
"Valideyn
övladını kukla
kimi
görməməlidir"

yazısı səh.3-də

Valeri Zaluji

"Dəmir
general" -
Zelenskinin
tək rəqibi

yazısı səh.7-də

Hakan Fidan

"3+3"
formatını işə
salmaq
Türkiyəyə
həvalə olunub

yazısı səh.11-də

Füzulidə qarşılama, Şuşada gəzinti

İyunun 23-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkmənistan Prezidenti Sərdar Berdiməhmedov Füzuli şəhərində olublar. Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Prezidentin xüsusi nümayəndəsi Emin Hüseynov 30 illik işğal dövründə Füzuli rayonunun ərazisində erməni silahlı qüvvələri tərəfindən törədilmiş dağıntılar, vandalizm aktları, həmçinin şəhərin Baş planına uyğun olaraq həyata keçirilən və nəzərdə tutulan işlər barədə məlumat verib. Ali qonağa Türkmənistan tərəfindən Füzulidə inşa olunan məscid barədə də məlumat verildi.

Məscid kompleksinin ümumi ərazisi 1 hektardan çoxdur. Məscidin hər biri 40 metrden ibarət 2 minarəsi olacaq. Əsas günbəzin hündürlüyü isə 30 metr təşkil edəcək. Məsciddə eyni vaxtda 500 nəfər ibadət edə biləcək.

İyunun 23-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkmənistan Prezidenti Sərdar Berdiməhmedov Şuşa şəhərində inşa edilmiş birinci yaşayış kompleksində olublar. Liderlər Şuşanın balaca sakinləri ilə görüşüblər. Dövlət başçısı İlham Əliyev balaca sakinlərlə səmimi söhbətdən sonra onlarla foto çəkilib.

Manatla bağlı qərar bu gün elan ediləcək

Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) iyunun 24-də növbəti dəfə uçot faiz dərəcəsi ilə bağlı qərarını verəcək.

Bu barədə AMB-dən bildirilib.

AMB sonuncu qərarında, yəni mayın 6-da uçot dərəcəsinə sabit saxlayıb. Uçot dərəcəsi 6,5%, faiz dəhlizinin aşağı həddini 5,5%, faiz dəhlizinin yuxarı həddini isə 7,5% səviyyəsində dəyişməz saxlayıb.

Qeyd edilib ki, faiz dəhlizinin parametrləri ilə bağlı növbəti qərar inflyasiya proqnozunun dəyişimi, habelə makroiqtisadi təhlillərin nəticələri əsasında veriləcək. Inflyasiya proqnozunun hədəfdən kənaraşması riski yarandığı təqdirdə adekvat siyasət tədbirləri həyata keçiriləcək.

Azərbaycanla Pakistan arasında hərbi təhsil müzakirəsi

Pakistan İslam Respublikası Milli Müdafiə Universitetinin rəhbər heyəti və "Milli Təhlükəsizlik və Müharibə kursu-26"-nın dinləyici və professor-müəllim heyəti ölkəmizə səfər edib.

Müdafiə Nazirliyindən Modern.az-a verilən xəbərə görə, əvvəlcə qonaqlar Şəhidlər xiyabanını ziyarət edib.

Pakistanlı nümayəndə heyəti ilə görüşən Milli Müdafiə Universitetinin rektoru general-mayor Gündüz Əbdülov onları ölkəmizdə görməkdən məmnunluğunu ifadə edib.

Görüşdə Azərbaycanla Pakistan arasında əlaqələrin davamlı inkişaf etdiyi qeyd olunub, hərbi təhsil sahəsində əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri, eləcə də qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər müzakirə edilib.

Nümayəndə heyəti və dinləyicilərə "Hərbi təhsil və elm sahəsində həyata keçirilən islahatlar" mövzusunda brifinq təqdim olunub.

Bakıda həyət evi tikmək neçəyə başa gəlir?

2026-cı ilin yay mövsümündə Bakıda fərdi yaşayış evi tikmək istəyən vətəndaşlar əvvəlki illərlə müqayisədə daha yüksək xərclərlə üzləşirlər. Tikinti materiallarının bahalaşması və işçi qüvvəsinə çəkilən xərcin artması fərdi ev tikintisinin ümumi dəyərində təsir göstərir.

Milli.az xəbər verir ki, son aylarda tikinti bazarında müşahidə olunan qiymət dəyişiklikləri ev tikmək istəyənlərin büdcəsini yenidən nəzərdən keçirməsinə səbəb olub.

Hazırda Bakıda ən çox tikilən fərdi yaşayış evləri 90-120 kvadratmetr sahəyə malik 3 otaqlı evlərdir. Belə evlərdə adətən 1 qonaq otağı, 2 yataq otağı, mətbəx və sanitariya qovşağı nəzərdə tutulur. Orta səviyyəli 100 kvadratmetrlik 3 otaqlı fərdi evin tikintisi

torpaq sahəsi nəzərə alınmadan təxminən 60 000-90 000 manata başa gəlir. Daha keyfiyyətli materiallardan istifadə edildikdə və geniş təmir işləri aparıldıqda bu məbləğ 100 000-120 000 manata çata bilər. Qeyd olunan qiymətlər əsasən Bakının ətraf qəsəbələrində - Masazır, Mehdiabad, Binə, Binəqədi, Hövsan, Zabrat, Ramana, Kürdəxanı və Sulutəpə kimi ərazilərdə tikilən orta səviyyəli fərdi yaşayış evlərinə aiddir. Bu ərazilərdə torpaq qiymətləri nisbətən əlçatan olduğundan tikinti xərcləri də paytaxtın digər hissələri ilə müqayisədə daha münasibdir.

Lakin Mərdəkan, Şüvəlan, Bilgəh, Buzovna və Novxanı kimi qəsəbələrdə həm torpaq, həm də tikinti xərcləri daha yüksəkdir. Bu ərazilərdə 100 kvadratmetrlik evin tikintisi istifadə

olunan materiallardan asılı olaraq 90 000-130 000 manata başa gələ bilər. Tikinti bazarının iştirakçıları bildirirlər ki, armatur, sement və beton kimi əsas materialların qiymətlərində artım davam edir. Bununla yanaşı, ustaların xidmət haqları da əvvəlki illərlə müqayisədə yüksəlib.

100 kvadratmetrlik ev üçün karkas və daş işlərinə orta hesabla 25 000-35 000 manat tələb olunur. Dam örtüyü, kommunikasiya xətləri və fəsad işləri əlavə olaraq 10 000-15 000 manat xərc yaradır. Daxili təmir isə seçilən materiallardan asılı olaraq 15 000-30 000 manat arasında dəyişir. Daha böyük evlərdə xərclər də artır. Belə ki, 140-160 kvadratmetr sahəsi olan 4 otaqlı fərdi evlərin tikintisi orta hesabla 90 000-140 000 manata başa gəlir.

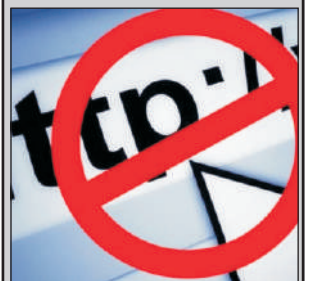

"Qarabağ"ın Avroliqadakı oyunlarının vaxtı müəyyənləşdi

UEFA Avropa Liqasının 1-ci təsnifat mərhələsində keçiriləcək "Qarabağ" - "Vestri" (İslandiya) oyunlarının başlama saatları müəyyənləşib.

Komandalar arasında ilk görüş iyunun 9-da Bakıda keçiriləcək. Tofiq Bəhrəmov adına Respublika Stadionunda oynanılacaq matç saat 20:00-da başlayacaq.

Cavab qarşılaşması isə iyunun 16-da İslandiyanın paytaxtı Reykjavikdə yerləşən "Valbjarnarvöllur" stadionunda təşkil olunacaq. Görüş yerli vaxtla saat 20:00-da (Bakı vaxtı ilə 17 iyun, saat 00:00-da) start götürəcək.

Buna görə saytlar bağlanacaq

Bəzi informasiyaların yerləşdirilməsinə görə saytlara məhdudlaşdırma tətbiq ediləcək.

Bununla bağlı "İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında" Qanuna dəyişiklik təklif edilir.

Sənədə əsasən, narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının hazırlanma və ya istifadə üsulları və qaydası, onların qanunsuz əldə edilməsi yerləri, habelə tərkibində narkotik maddələr olan bitkilərin kultivasiya yerləri və ya üsulları barədə məlumatlar, təhqir və ya böhtan xarakteri daşıyan, habelə şəxsi həyatın toxunulmazlığını pozan məlumatlar, həmçinin, insanların həyat və sağlamlığına zərər vurulması, əhəmiyyətli əmlak ziyanının törədilməsi, ictimai təhlükəsizliyin kütləvi şəkildə pozulması, həyat təminatı obyektlərinin, maliyyə, nəqliyyat, rabitə, sənaye, energetika və sosial infrastruktur obyektlərinin fəaliyyətinin pozulması və ya başqa ictimai təhlükəli nəticələrin baş verməsi təhdidini törədən yalan məlumatlar gös-tərilən informasiyaların yerləşdirilməsi hallarında internet informasiya ehtiyatına və ya onun müvafiq hissəsinə mü-raciət müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı əsasında müvəqqəti olaraq məhdudlaşdırılacaq.

Azərbaycanda ən çox hansı maşınlar sürülür?

Azərbaycanda ən çox istifadə olunan minik avtomobillərinin siyahısı məlum olub.

Dövlət Statistika Komitəsi bildirib ki, 2026-cı il yanvarın 1-nə ölkədə 1 milyon 676 min 80 minik avtomobili qeydiyyatda olub.

Statistikaya əsasən, Azərbaycanda ən çox istifadə olunan avtomobil "Mercedes" markasıdır. Hazırda ölkədə bu markadan 222 min 50 avtomobil qeydiyyatdadır.

Siyahıda ikinci yerdə VAZ-2101, VAZ-2103 və VAZ-2106 modelləri qərarlaşıb. Bu seriyaya aid avtomobillərin sayı 190 min 874 təşkil edir.

Üçüncü sırada "Hyundai" yer alıb. Ölkədə 153 min 983 "Hyundai" markalı avtomobil qeydiyyatda alınıb.

İlk beşliyi "Toyota" və VAZ-2105, VAZ-2107 modelləri tamamlayır. Azərbaycanda 124 min 922 "Toyota", 124 min 902 isə VAZ-2105 və VAZ-2107 modeli qeydiyyatdadır.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, ilk onluqda "Kia", "Opel", "Chevrolet", "Nissan" və "BMW" markaları da yer alır. Belə ki, ölkədə 106 min 962 "Kia", 71 min 507 "Opel", 61 min 937 "Chevrolet", 50 min 227 "Nissan" və 46 min 904 BMW markalı minik avtomobili qeydiyyatdadır.

Bakıda yağış, rayonlara dolu yağacaq

Azərbaycanda iyunun 24-də bəzi yerlərdə havanın yağışlı keçəcəyi gözlənilir.

Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi, lakin axşam bəzi yerlərdə yağış yağacağı gözlənilir. Gecəyə doğru yanmadanın ayrı-ayrı yerlərində qısamüddətli intensiv olacağı, şimşək çaxacağı ehtimalı var. Mülayim şimal-şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 20-23° isti, gündüz 29-34° isti olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında havanın bəzi yerlərdə fasilələrlə yağış yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə intensiv olacağı, şimşək çaxacağı, dolu düşəcəyi, axşam yağıntılarının bir qədər güclənəcəyi ehtimalı var. Gecə və səhər bəzi dağlıq ərazilərdə duman olacaq. Mülayim şərq küləyi əsəcək.

Havanın temperaturu gecə 21-25° isti, gündüz 30-35° isti, dağlarda gecə 10-15° isti, gündüz 17-22°, bəzi yerlərdə 25-28° isti olacaq.

Zaman-zaman ali təhsil müəssisələrindən tələbələr qovulması məsələsi gündəmə gəlir. Bu bir sıra narazılıqlara səbəb olur. Əsas narazılıq isə universitetlərdən qovulanlar arasında təhsil haqqını ödəyə bilməyən tələbələrə bağlı olur. 2025-ci ildə Azərbaycanda 12,969 tələbə təhsil haqqı ödəmədiyinə görə universitetlərdən xaric edilib. Bu, Dövlət İmtahan Mərkəzinin "Abituriyent" jurnalının 12-ci nömrəsində dərc etdiyi məlumatlarda yer alıb.

Həmçinin akademik borca görə 938, başqa ali təhsil müəssisəsinə köçürülmə ilə əlaqədar isə 926 tələbənin oxuduqları universiteti tərk etdiyi bildirilir. Təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinin dayandırılması ilə əlaqədar xaric edilən tələbələr sayı 115 olub.

Təəssüf ki, Azərbaycanda ali təhsil müəssisələrində tələbələr təhsildən xaric edilmə halları artan dinamika davam edir. Bu, ölkədə təhsil sistemindeki mövcud problemlərin daha dərinlən təhlil olunmasını tələb edir. Tələbələr universitetlərdən xaric edilməsinin müxtəlif səbəbləri olsa da, əsasən maddi çətinliklər, akademik göstəricilər, şəxsi qərarlar və xaricə təhsil üçün müraciət əsas amillər kimi ön plana çıxır. Bu hallar təhsil sisteminin struktur məsələlərinə, sosial-iqtisadi vəziyyətə və tələbələrin fərdi vəziyyətlərinə əsaslanır. Tələbələr universitetlərdən xaric edilməsinin qarşısını almaq üçün yalnız qanunvericilik deyil, həm də sosial, iqtisadi və psixoloji faktorlar nəzərə alınmalıdır. Təhsil sistemi tələbələr inkişafı üçün hərtərəfli dəstək mexanizmi yaratmalı, onların maddi və akademik çətinlikləri ilə mübarizə aparmaq üçün effektiv alətlər təqdim etməlidir. Bu, yalnız fərdi tələbələr üçün deyil, həm də ölkənin ümumi inkişafı üçün vacibdir.

Ali məktəblərdən qovulan tələbələrin ilginclik statistikası

Ekspert: "Maddi problemlərlə qarşılaşan tələbələr universitet daxilində işə cəlb olunmalıdır"

Universitetlər tələbələr xaric etməzdən əvvəl hansı alternativ həll yollarını tətbiq edə bilərlər? Dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində bu problem necə həll olunur və Azərbaycan hansı təcrübələrdən yararlanı bilər?

Azərbaycan Gənc Alim, Doktorant və Magistrlər Cəmiyyətinin sədri, fəlsəfə doktoru İlqar Orucov məsələnin əsl mahiyyəti ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışır. Onun sözlərinə görə, ali təhsil müəssisələrindən tələbələr maddi və ya akademik səbəblərə görə xaric edilməsi bütövlükdə cəmiyyət üçün ciddi məsələdir.

"Universitetlərin inzibati cəza mexanizmlərindən əvvəl preventiv və dəstəkləyici alətlərə keçməsi bu mənfi statistikanı kəskin şəkildə azalda bilər.

Universitetlərin tətbiq edə biləcəyi və faydalı olaçaq alternativ həll yollarından biri daxili təqaüdlər və qrantlardır. Maddi vəziyyəti pisləşən uğurlu tələbələr universitetdə xüsusi fondlar hesabına birdəfəlik və ya semestr boyu davam edən qrantlarla təmin edilməsi vacibdir. Həmçinin tələbələr universitet daxilində (kitabxana, laboratoriya,

inzibati işlər və s.) saatbə-saat ödənişli işlə təmin olunması onlara ciddi sosial-maddi dəstək ola bilər. Digər bir addım isə təhsil haqqının semestr qəlibindən çıxarılaraq, tələbənin ailəsinin gəlir qrafikinə uyğun şəkildə aylıq və ya hissə-hissə ödənilməsi imkanının yaradılmasıdır. Bununla yanaşı, zəif nəticə göstərən tələbələr risk qrupuna salınaraq vaxtında reabilitasiyaya cəlb edilməsi, onlara yuxarı kurslar və ya müəllimlər tərəfindən ödənişsiz akademik dəstəyin göstərilməsi

vacibdir. Maddi və ya psixoloji problemlərlə qarşılaşan tələbələr universitetdən xaric edilmədən müvəqqəti fasilə (akademik məzuniyyət) hüququ da verilməlidir".

Ekspert əlavə edib ki, dünyanın inkişaf etmiş ölkələri tələbələrin universitetdə qalmasını təmin etmək üçün müxtəlif maliyyə və akademik modellər tətbiq edirlər: "Məsələn, ABŞ və Böyük Britaniyada gəlirə

nəqliyyat kartları təklif olunur. Azərbaycanda bunun tətbiqi üçün universitetlərin nəzdində müstəqil sosial fondlar yaradıla bilər. Digər bir nümunə olan Singapur modelində dövlət təhsil haqqının böyük hissəsini qarşılayır, tələbə isə məzun olduqdan sonra ölkə daxilində çalışmaq öhdəliyi götürür. Bununla Azərbaycan xüsusi regionlarda kadr çatışmazlığı olan sahələrə investisiya modeli kimi tətbiq etmək olar.

"Validəyn övladını kukla kimi görməməlidir"

DİM-in İdarə Heyətinin sədri: "Bu işə "müəllim cavabdehdir" düşüncəsi ilə yanaşmaq..."

"Əgər valideyn həqiqətən övladını sevirsə, onu sadəcə bir əyləncə və ya "gözəl geyindirilmiş kukla" kimi görməməlidir". Bunu Dövlət İmtahan Mərkəzinin İdarə Heyətinin sədri Məleykə Abbaszadə "Trend" Beynəlxalq İnformasiya Agentliyinə və Baku TV televiziya kanalına birgə müsahibəsində bildirib.

DİM sədrinin sözlərinə görə, hər kəs valideyndir, amma valideyn olmaq tək bu statusla bitmir: "Real valideyn olmaq üçün həyata ciddi yanaşmaq, müəyyən dəyərlərə sahib olmaq və övladında hansı şəxsiyyəti formalaşdırmaq istədiyini aydın etmək lazımdır. Bu, çox ağır bir məsuliyyətdir. Hər kəsin öz işi var, amma valideyn olmaq da bir işdir. Bu işi başqasına həvalə edib "müəllim cavabdehdir" düşüncəsinə təəssüf ki, bəzi hallarda rast gəlinir. Halbuki valideyn öz övladını hamı-

dan yaxşı tanıyır və onun nəyə qadir olduğunu ən düzgün şəkildə qiymətləndirə bilər. Əlbəttə, bu, yalnız özünü də düzgün qiymətləndirməyi bacaran valideynlərə aiddir. Hazırda müəllimə müraciət tək ali məktəbə qəbul üçün deyil, hətta birinci sinfə hazırlıq üçün də edilir. Halbuki birinci sinfə hazırlıq üçün uşaqlar vaxt keçirmək, ona kitablar oxumaq, nağıllar danışmaq və beş yaşına qədər onunla maraqlanmaq lazımdır. Bu isə zaman, səbir və diqqət tələb edir. Əgər valideyn həqiqətən övladını sevirsə, onu sadəcə bir əyləncə və ya "gözəl geyindirilmiş kukla" kimi görməməlidir. Çünki uşaq bir şəxsiyyətdir və onu formalaşdırmaq üçün valideynin özü də aktiv şəkildə çalışmalıdır ki, uşaq da sənə əsaslanıb, sənə verdiyin dəyərlərə əsaslanıb bir şəxsiyyət kimi formalaşsın. Bax,

bu çox çətin bir işdir. Uşaqlarda məsuliyyət hissi, öz vaxtını düzgün istifadə etmək kimi bacarıqları formalaşdırmaq indiki zamanda daha çətinidir. Çünki yenə də təkrar edirəm, əylənmək üçün imkanlar kifayət qədər çoxalıb. Mən heç kimi qınamıram, başa düşürəm ki, hər ailənin vəziyyəti fərqlidir.

Amma valideyn əgər uşağını sevirsə, özü də uşaqla məşğul olmalı, onu dinləməli, onun maraq və bacarıqlarının formalaşmasında bilavasitə iştirak etməlidir".

Məleykə Abbaszadə qeyd edib ki, müvafiq kitablar, materiallar, model testlərlə təmin olunan uşaqlar qəbul imtahanları

nı rahatlıqla verə bilərlər. Onun sözlərinə görə, hər il yüzlərlə uşaq belə qəbul olunur: "Mən müşahidə edirəm ki, bəzi gənc ailələr bu məsələyə daha məsuliyyətli yanaşırlar. Uşaqlarla daha çox vaxt keçirir, onlarla aktiv şəkildə məşğul olurlar. Ataların da prosesdən kənarda qalmaması çox müsbət hal-

dır. Bu, əvvəlki dövrlərlə müqayisədə yaxşı bir dəyişiklikdir. Valideynlik müasir dövrdə çox ağır, amma eyni zamanda ən vacib işdir. Hətta karyeradan da önəmlidir, çünki sənənin böyüdücün insan sənənin gələcəkdə ən yaxın dayaqdır. Əslində uşaqların taleyi bizim əlimizdədir. Biz onları necə tərbiyə edəcəyiksə, gələcəkdə bizim taleyimiz də onların əlində olacaq. Ona görə də öz vaxtını, sevgisini valideyn uşaqdan əsirgəmirsə, o uşaq xoşbəxt insan kimi böyüyəcək. Fərqi yoxdur, o, bir il gec ali məktəbə qəbul olundu, yoxsa həmin il. Əsas odur ki, o xoşbəxt bir insan olacaq. Müvafiq kitablar, materiallar, model testlərlə təmin olunan uşaqlar qəbul imtahanlarını rahatlıqla verə bilərlər. Biz kifayət qədər metodiki material buraxırıq və onlarla məşğul olan uşaqlar özləri qəbul olur. Hər il yüzlərlə belə qəbul olan uşaqlar var. Amma təəssüflər olsun, o uşaqlar böyük şəhərlərdən yox, bizim müxtəlif qəsəbələrdən olur".

□ **Afaq MİRƏYİQ, "Yeni Müsavat"**

Azərbaycanda məmurlar işə bu andla başlayır

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2026-cı il yanvarın 1-nə ölkədə dövlət qulluqçularının sayı 27,3 min nəfər olub. Dövlət qulluqçularının 31,4 faizini qadınlar təşkil edib.

Dövlət qulluqçuları inzibati və yardımçı vəzifələrdə çalışırlar.

Dövlət qulluqçularının 7,6 faizi dövlət orqanlarında inzibati vəzifələrin ali -3-cü təsnifatları, 3,9 faizi 4-cü təsnifatı, 12,4 faizi 5-ci təsnifatı, 8,7 faizi 6-cı təsnifatı, 44,2 faizi 7-ci təsnifatı, 23,2 faizi isə dövlət qulluğunun yardımçı vəzifələri üzrə işləyir.

Dövlət qulluqçularının 6,6 faizi 1 ilədək, 23,6 faizi 1 ilədən 5 ilədək, 23,6 faizi 5 ilədən 10 ilədək, 18,8 faizi 10 ilədən 15 ilədək, 27,4 faizi isə 15 il və daha çox qulluq stajına malikdir.

Dövlət qulluqçularının 3,0 faizini 25 yaşadək, 11,6 faizini 25-29 yaşda, 18,0 faizini 30-34 yaşda, 16,7 faizini 35-39 yaşda, 13,3 faizini 40-44 yaşda, 10,5 faizini 45-49 yaşda, 8,1 faizini 50-54 yaşda, 7,5 faizini 55-59 yaşda, 9,2 faizini 60-64 yaşda, 2,1 faizini 65 və yuxarı yaşda olan şəxslər təşkil edir.

Modern.az xəbər verir ki, "Dövlət qulluğu haqqında" Qanuna görə, dövlət qulluğuna yeni qəbul olunmuş əməkdaşlar and içirlər. Bu and sözügedən qanunun 15-ci maddəsində təsbit olunub.

"Dövlət qulluqçusunun andı" Azərbaycan Respublikası ilə dövlət qulluqçusu arasında açıq hüquqi borc və sədaqət münasibətlərini təsdiq edir.

İlk dəfə daimi dövlət qulluğuna qəbul edilən vətəndaş vəzifəsinin icrasına başlamazdan əvvəl aşağıdakı məzmununda and içir: "Azərbaycan Respublikasına sadıq olacağıma, onun Konstitusiyasına dönmədən əməl edəcəyimə, dövlət sirrini və xidməti sirri qoruyacağıma, dövlət qulluğunun mənə verdiyi hüquqları və üzərimə qoyduğu vəzifələri qərəzsiz, vicdanla, ancaq qanunauyğun surətdə, var gücümle və vətənin mənafeyi naminə həyata keçirəcəyimə and içirəm".

Andiçmə təntənəli şəraitdə Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağı altında Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına əl basmaqla həyata keçirilir.

Andiçmə bir dəfə olur. And içən dövlət qulluqçusu andın mətnini imzalayır və bu sənəd onun şəxsi işində saxlanılır.

Dövlət qulluğunun ayrı-ayrı növlərində andın status xüsusiyyətləri Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktlarında müəyyən edilir.

Yardımçı dövlət qulluğu vəzifəsinə qəbul edilənlər and içmirlər.

Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinin ötən həftə Azərbaycanla bağlı qərəzli qərarı rəsmi Bakının Ermənistanla qarşı beynəlxalq məhkəmə iddialarını yenidən gündəmə gətirib. Yada salaq ki, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi Azərbaycanı 2016-cı ilin aprel döyüşlərində ölmüş erməni mayora görə cəzalandırmağı qərara alıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycan hökuməti işğaldan azad edilmiş ərazilərdə azərbaycanlıların insan hüquqlarının kobud şəkildə pozulmasına görə illər öncə Ermənistanla qarşı AİHM-ə müraciət təqdim edib. Hazırda əsas hüquqi çəkişmələrdən biri Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi müstəvisində aparılır. Azərbaycan və Ermənistan bir-birinə qarşı həm Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinə, həm də Avropa İnsan Hüquqları

Məhkəməsi çərçivəsində müxtəlif iddialar qaldırılıb. Bu işlərin əksəriyyəti üzrə yekun qərarlar hələ qəbul edilməyib. Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin qərəzli qərarı Azərbaycanın Ermənistanla qarşı beynəlxalq iddialarını yenidən aktuallaşdırmaqla yanaşı, tərəflər arasında hüquqi mübarizənin hələ uzun müddət davam edəcəyini göstərir. Mövcud vəziyyət onu deməyə əsas verir ki, postmünaqişə dövründə

AİHM qalmaqalı böyüdü - XİN hərəkətə keçdi

Ermənistanın işğal siyasəti yenidən beynəlxalq məhkəmələrin gündəminə daşına bilər; hüquqşünas hesab edir ki, Azərbaycan Böyük Palataya müraciət imkanlarını nəzərdən keçirməlidir

əsas rəqabət artıq hərbi deyil, hüquqi və diplomatik platformalarda davam edir.

Bu arada qeyd edək ki, iyunun 22-də Avropa Şurasının (AŞ) Bakı ofisinin rəhbəri Petr Zix Xarici İşlər Nazirliyinə (XİN) çağırılıb. Görüş zamanı, İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin ölkəmizə qarşı qəbul etdiyi 18 iyun tarixli qərarına dair kəskin etiraz bildirilib, bu qərarın ədalətsiz, qərəzli və beynəlxalq hüququn müddəalarına zidd olduğu vurğulanıb.

Görüş zamanı Azərbaycanın məhkəmənin bu qərarını qəti şəkildə rədd etdiyi, Azərbaycan tərəfinin öz qanuni maraqlarını qorumaq üçün bütün mümkün vasitələri nəzərdən keçirəcəyi və müvafiq addımlar atacağı diqqətə çatdırılıb.

Azərbaycan bu məhkəmə işləri ilə bağlı başqa hansı addımları atmalıdır?

Tanınmış hüquqşünas Qulamhüseyn Əlibəyli "Yeni Məsavət"ə bildirdi ki, İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin 18 iyun tarixli qərarı həm insan hüquqları Konvensiyasına, həm də Avropa Məhkəməsinin prezident hüququna ziddir: "Azərbaycan dövləti bu qərarın ləğvi üçün konvensiyanın özünün verdiyi bütün mümkün hüquqi və prosessual vasitələrdən istifadə etməli, o cümlədən Strasburq Məhkəməsinin Böyük Palatası-

na şikayət imkanlarını nəzərdən keçirməlidir. Azərbaycan işğal olunmuş torpaqlarını azad etdikdən sonra Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinə Ermənistanın uzun illər davam etmiş işğal siyasəti, etnik təmizləmə, insan hüquqlarının pozulması və maddi-mədəni irsin məhv edilməsi ilə əlaqədar iddialar qaldırdı. Eyni zamanda Ermənistan da Azərbaycana qarşı iddialarla çıxış etdi. Lakin sülh danışıqlarının gedişində hər 2 dövlət beynəlxalq instansiyalarda qarşılıqlı iddiaları üzrə prosessual hərəkətləri dayandırmaq barədə ümumi razılığa gəldi. Lakin Avropa Məhkəməsinin son qərarı bu razılığın üzərinə kölgə saldı və Ermənistanla bir dövlət kimi inam və etibar məsələsinə yenidən gündəmə gətirdi. Bu baxımdan Azərbaycanın Ermənistanla qarşı beynəlxalq məhkəmə iddialarını yenidən və fəal şəkildə davam etdirməsi məqsədəuyğun görünür. Həm də bu məsələ yalnız son qərarlara verilən emosional reaksiya kimi deyil, Azərbaycanın uzunmüddətli milli maraqlarına xidmət edən strateji siyasət kimi qiymətləndirilməlidir".

Hüquqşünas dedi ki, işğal dövründə Ermənistanın törətdiyi əməllərin beynəlxalq hüquqi müstəvidə sənədləşdirilməsi və hüquqi məsuliyyət məsələsinin gündəmə sax-

lanılması postmüharibə dövründə dövlət fəaliyyətinin prioritet istiqamətlərindən biri olmalıdır: "Əgər Azərbaycan beynəlxalq aləmdə, o cümlədən məhkəmə instansiyalarında öz hüquqi arqumentlərini sistemli şəkildə müdafiə etməsə, zaman keçdikcə beynəlxalq ictimai rəydə hadisələrin erməni interpretasiyasına uyğun təhrif olunmuş versiyası formalaşa bilər. Bu isə gələcək nəsillər üçün tarixi və hüquqi həqiqətlərin zəifləməsi, problemin gələcək nəsillərə saxlanması riskini yaradır".

Hüquqşünas hesab edir ki, Azərbaycanın əlində kifayət qədər sənədlər və ciddi hüquqi arqumentlər mövcuddur: "Ən ciddi arqument BMT TŞ-nin 4 qətnaməsinə baxmayaraq, Azərbaycan ərazilərinin Ermənistan tərəfindən təxminən otuz il işğal altında saxlanması kimi beynəlxalq hüququn fundamental prinsiplərinin pozulması faktıdır. Bu müddət ərzində yüz minlərlə insan öz doğma torpaqlarından məcburi köçkün düşüb, yaşayış məntəqələri dağıdılıb, tarixi və dini abidələr məhv edilib, təbii sərvətlər qanunsuz istismar, genosid, ekosid kimi çoxsaylı beynəlxalq xarakterli cinayətlər törədilib. Bunları nəzərə almaqla, Azərbaycan beynəlxalq məhkəmə platformalarında Ermənistanla qarşı məcburi

köçkünlərin hüquqlarının pozulması, etnik təmizləmə, mədəni irsin məhv edilməsi, ekoloji zərər və təbii sərvətlərdən qanunsuz istifadə, işğal olunmuş ərazilərimizdə milyonlarla minlərlə insan hüquqlarının pozulması, iqtisadi itkilər və kompensasiya tələbləri ilə əlaqədar iddialar irəli sürə bilər. Həm də nəzərə almaq lazımdır ki, bu məsələlərin əksəriyyəti artıq müxtəlif beynəlxalq hüquqi platformalarda, o cümlədən məhkəmə instansiyalarında bu və ya digər dərəcədə müzakirə predmetinə çevrilib və Azərbaycanın mövqeyi üçün kifayət qədər geniş sübut bazası formalaşmışdır. Avropa Məhkəməsinin son qərarı fonunda, həm də Birinci və İkinci Qarabağ mü-

haribəsi zamanı həlak olmuş mülki və hərbi şəxslərin yaşamaq hüququnun pozulması da yeni çoxsaylı iddia tələbinin əsasını təşkil edə bilər.

Avropa Məhkəməsinin son qərarı bir daha göstərdi ki, beynəlxalq hüquqi müstəvidə passivlik gələcəkdə siyasi və informasiya müharibəsində mövqelərin zəifləməsinə səbəb ola bilər. Buna görə də Azərbaycan həm Avropa İnsan Haqları Məhkəməsi, həm də Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi daxil olmaqla bütün beynəlxalq hüquqi platformalarda hücum və müdafiə elementlərini özündə birləşdirən kompleks hüquqi strategiya həyata keçirməlidir. Bu strategiyanın əsas məqsədi yalnız hüquqi qələbələr deyil, işğalın nəticələrinin beynəlxalq səviyyədə tanınması, Ermənistanın məsuliyyətinin rəsmiləşdirilməsi və Azərbaycanın siyasi mövqeyinin möhkəmləndirilməsi olmalıdır.

Bütün bunları nəzərə almaqla, Azərbaycanın beynəlxalq hüquqi platformalarda, o cümlədən məhkəmə instansiyalarında fəaliyyətini davam etdirməsi, mövcud iddiaları daha sistemli şəkildə irəli aparması və yeni iddialar qaldırılması strateji baxımdan düzgün və zəruri yanaşma hesab edilməlidir".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Məsavət"

Londonda hakimiyyət dəyişikliyi - Bakının seçimi

Azərbaycan üçün həm leyboristlərin, həm də mühafizəkarların özünəməxsus üstünlükləri və riskləri var

● Yunun 22-də Böyük Britaniyanın baş naziri Kir Starmer istefa bəyanatı verib, hakim Leyboristlər Partiyasının liderliyindən çekildiyini bildirib.

1962-ci il təvəllüdlü Kir Starmer 2020-ci il aprel 4-dən Leyboristlər Partiyasının lideridir. 2024-cü il iyulun 4-də Leyboristlər Partiyası parlamentin alt qanadına - İcmalar Palatasına seçkini udub, iyulun 5-də Kir Starmer baş nazir postuna oturub.

İngiltərə, Şotlandiya, Uels və Şimali İrlandiyanı birləşdirən Böyük Britaniya kral dövlət başçısı sayılır. Hazırda III Karl (Çarlz) krallıq edir. Hökumət İcmalar Palatasına seçkinin nəticələri əsasında qurulur.

650 yerlik İcmalar Palatasında Leyboristlər Partiyasının 403 mandatı var.

Leyboristlər Partiyasının yeni lideri və potensial baş nazir kimi Endrü Bernhemin adı hallanır.

1970-ci il təvəllüdlü Endrü Bernhem parlamentin üzvü, mədəniyyət, KİV və idman naziri, səhiyyə naziri, Mançester meri olub.

2026-cı il iyunun 18-dən yenidən İcmalar Palatasının üzvüdür. Qeyd edək ki, Britaniyada Mühafizəkarlar Partiyası 2024-cü ildəki iyul

seçkilərində 14 il idi ki, hakimiyyətdə idilər. Leyboristlər 2024-cü il iyulun 4-də parlament seçkilərində qələbə qazansalar da, bu uğuru inkişaf etdirə bilmədilər. Bu il mayın 7-də keçirilmiş bələdiyyə seçkilərində hakim partiya məğlubiyyətə uğradı.

Azərbaycan üçün hər iki partiyanın özünəməxsus üstünlükləri və riskləri var. Konkret seçim ölkənin enerji təhlükəsizliyi, regional siyasət və iqtisadi maraqlarından asılı olaraq dəyişir.

Leyboristlərin Cənubi Qafqaz da daxil olmaqla, əksər regionlar üzrə mövqeyi adətən birmənalı olmur. Belə qəbul olunub ki, Leyboristlər insan hüquqlarına, mühafizəkarlar isə daha çox biznesə diqqət verir. Yeni Azərbaycanla iqtisadi əlaqələr baxımdan mühafizəkarların qələbəsi Azərbaycana daha xeyirli ola bilər.

Böyük Britaniyanın ölkəmizdəki yeni səfiri Duncan Normandır. Diplommat qeyd edib ki, hazırda ölkələr arasında münasibətlər enerji sahəsi ilə məhdudlaşmışdır: "Müdafie sahəsində münasibətlərimiz tarixinin ən güclü döv-

rünü yaşayır. Biz transsərhəd qanunsuz əmtəə qaçaqmalçılığı ilə mübarizə sahəsində sıx əməkdaşlıq edirik. Britaniya şirkətləri aviasiya, infrastruktur, maliyyə və süni intellekt kimi sahələrdə fəal iştirak edirlər. Biz Qarabağda mina təmizlənməsi fəaliyyətinə verdiyimiz dəstəklə qürur duyuruq və bunun vasitəsilə icmaların yenidən qurulmasına və bərpasına töhfə veririk. Təhlükəsizlik və iqtisadi əməkdaşlıqdan əlavə, əlaqələrimiz daha da möhkəmlənməkdədir".

Britaniyada leyboristlərin, yoxsa mühafizəkarların hakimiyyətdə olması Bakıya uyğundur?

Politoloq Azad Məsiyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, iqtisadi və enerji maraqları prizmasından Mühafizəkarlar Partiyası Azərbaycan üçün daha rahat tərəfdaş hesab oluna bilər. Çünki onlar xarici siyasətdə iqtisadi və geostrateji maraqları ön plana çəkirlər: "Lakin bu, leyboristlərin Azərbaycan üçün əlverişsiz olduğu anlamına gəlmir. Son iki ildə London-Bakı münasibətləri göstərib ki, Leyborist hökuməti dövründə də enerji əməkdaşlığı davam edib, müdafie sahə-

sində əlaqələr genişlənib, mina təmizləmə və bərpa layihələrinə dəstək verilib, Britaniya şirkətləri Azərbaycanda fəaliyyətlərini qoruyublar.

Bakı üçün əsas məsələ Londonda hansı partiyanın hakimiyyətdə olmasından daha çox Böyük Britaniyanın Azərbaycanı Cənubi Qafqazda strateji tərəfdaş kimi görməyə davam etməsidir. Mühafizəkarlar hakimiyyətdə olarsa, iqtisadi və enerji əməkdaşlığı baxımından daha komfortlu mühit yarana bilər. Leyboristlər hakimiyyətdə qalsalar, insan hüquqları və idarəetmə məsələləri daha çox gündəmə gəlsə də, enerji, təhlükəsizlik və regional sabitlik kimi fundamental maraqlar əməkdaşlığın davamını təmin edəcək.

Bu səbəbdən Bakı üçün ən real ssenari hər iki partiya ilə işləmək və münasibətləri şəxslərdən və hökumətlərdən daha çox dövlətlərarası strateji tərəfdaşlıq səviyyəsində saxlamaqdır".

Politoloq hesab edir ki, Leyboristlər Partiyasında liderlik dəyişikliyi baş verərsə, bu, Böyük Britaniyanın Azərbaycan siyasətində müəyyən tətikli dəyişikliklər yarada bilər. Lakin Bakı-London münasibətlərinin əsas istiqamətlərinin partiyalardan daha çox Britaniyanın strateji maraqları ilə müəyyənləşdiyini nəzərə almaq lazımdır: "Leyboristlər ənənəvi olaraq xarici siyasətdə demokratiya, insan hüquqları, şəffaflıq və ekoloji standartlara daha çox önəm verirlər. Bu baxımdan yeni liderin də yürüdəcəyi siyasətdən asılı olaraq Azərbaycanla münasibətlərdə vaxtaşırı tənqidi bəyanatlar və parlament müzakirələri arta bilər. Bununla belə, Böyük Britani-

Kral Çarlz ilk dəfə vergi bəyannaməsini açıqlayacaq

Böyük Britaniya kralı III Çarlz monarxiya tarixində ilk dəfə olaraq öz şəxsi vergi bəyannaməsini ictimaiyyətə açıqlayacaq. Bükinqem sarayından verilən məlumata görə, bu addım cümə axşamı günü atılacaq. Bildirilir ki, qərarı kral ailəsinin maliyyəsinə artan ictimai diqqət fonunda şəffaflığı artırmaq məqsədilə monarx şəxsən özü qəbul edib.

Qanunvericiliyə əsasən, Britaniya monarxlarının şəxsi vergi sənədlərini ictimaiyyətə açıqlamaq öhdəliyi yoxdur. Onlar həmçinin bəzi vergi növlərindən azaddırlar. Bununla belə, son illər kral ailəsi könüllü olaraq gəlir və kapital qazancı vergilərini ödəyir.

III Çarlz hələ taxt-tacın varisi olduğu dövrdən şəxsi vergiləri barədə məlumatları açıqlamağa başlayıb.

Kralın vergi bəyannaməsi ailənin maliyyə vəziyyətinə dair ənənəvi illik hesabatla birlikdə təqdim olunacaq.

Monarxın gəlir mənbələri olduqca müxtəlifdir. Gəlirlərin bir hissəsini dövlət qrantı təşkil edir ki, bu da kralın rəsmi xərclərini qarşılıyır. Cari maliyyə ilində həmin qrantın məbləği əvvəlki ilə müqayisədə əhəmiyyətli dərəcədə artaraq 86.3 milyon funt-sterlinqdən 132.1 milyon funt-sterlinqə (175 milyon dollar) yüksəlib. Bununla belə, növbəti il qrantın həcmi azalacağı gözlənilir.

Bundan başqa, kral Lankaster hersoqluğu başda olmaqla, öz şəxsi mülklərindən də gəlir əldə edir. Məlumat görə, 2024-2025-ci illərdə bu mülklərdən gələn gəlir 26.8 milyon funt-sterlinq təşkil edib.

Britaniya qanunlarına görə, monarxlar gəlir, kapital artımı və vərəsəlik vergilərindən azaddırlar. Buna baxmayaraq, 1993-cü ildən etibarən ilk iki vergi növü könüllü olaraq ödənilir. III Çarlz isə anası II Yelizavetanın vəfatından sonra hökumətlə əldə olunmuş xüsusi razılaşmaya əsasən vərəsəlik vergisi ödəməyib.

Media təhlillərinə görə, Bükinqem sarayı maliyyə hesabatlarını açıqlamaqla şahzadə Endryunun Ceffri Epşteynlə əlaqələri üzündən zədələnmiş ictimai etimadı bərpa etməyə çalışır.

yanın enerji təhlükəsizliyi və Cənubi Qafqazın geosiyasi əhəmiyyəti Leyborist hökumətini Azərbaycanla əməkdaşlığı davam etdirməyə məcbur edir. Xüsusi ilə Avropanın Rusiya qazından asılılığını azaltmağa çalışdığı şəraitdə Azərbaycanın rolu London üçün də əhəmiyyətlidir.

Endrü Bernhem lider seçilsə, onun sosial yönümlü siyasəti ön plana çıxara biləcəyi gözlənilsə də, xarici siyasətdə radikal dəyişikliklər ehtimalı yüksək deyil. O, daha çox daxili iqtisadi və sosial məsələlərə fokuslanan siyasətçi kimi tanınır".

A.Məsiyev qeyd eddi ki, Mühafizəkarlar Partiyası tarixən Azərbaycanla daha pragmatik münasibətlər qurub. Onların

yanışmasında enerji əməkdaşlığı, investisiyalar, müdafiə və təhlükəsizlik məsələləri insan hüquqları gündəliyindən daha üstün mövqə tutur: "Azərbaycanın əsas xarici investorlarından biri olan BP vasitəsilə formalaşmış enerji tərəfdaşlığı da əsasən mühafizəkar hökumətlər dövründə daha rahat inkişaf edib. Mühafizəkarların hakimiyyətə qayıdışı enerji layihələrinə siyasi dəstəyi gücləndirə, Britaniya investisiyalarının artmasına müsbət təsir göstərə, müdafiə və təhlükəsizlik əməkdaşlığını genişləndirə, Qarabağ sonrasına bərpa layihələrində biznes iştirakını artırmağa şərait yarada bilər".

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Dünya ticarətinin 98 faizi Ümumdünya Ticarət Təşkilatına (ÜTT) üzv olan ölkələrin payına düşür. Azərbaycanda bu təşkilata üzv olmaq üçün danışıqlar getsə də, müsbət nəticə əldə edilmədi. Qonşu Ermənistan və Gürcüstan 2003-2004-cü ildən bu təşkilata üzvdür.

Prezident İlham Əliyev bu ilin yanvarında Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun illik toplantısı çərçivəsində keçirilən panel iclasda çıxışında bildirib ki, Ümumdünya Ticarət Təşkilatı da dağılma mərhələsindədir. "Yeri gəlmişkən, Azərbaycan 30 il ərzində dəvət olunmasına baxmayaraq, Ümumdünya Ticarət Təşkilatına qoşulmayıb. Çünki biz iqtisadi suverenliyimizi, siyasi suverenliyimizi qorumaq istəyirik. Eyni zamanda çoxsaylı tərəfdaşlarla yaxşı münasibətlər saxlamağa çalışırıq. Avropa İttifaqının 10 üzvü ilə strateji tərəfdaşlıq sənədlərimiz var. Çinlə hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq sazişi imzalanıb" deyərək, dövlət başçısı bildirib. Bundan əvvəl də dövlət başçısı Azərbaycanın təşkilata üzvlüyünün üstünlüklərini və zəif tərəflərini ciddi araşdırdığını da demişdi.

Qeyd edək ki, Ümumdünya Ticarət Təşkilatı 1995-ci ildə yaradılıb. Təşkilatın qərarqahı İsveçrənin Cenevrə şəhərində yerləşir. Hazırda ÜTT-nin 166 üzvü var. Azərbaycanın ÜTT-yə üzv olma niyyətini əks etdirən müraciət 1997-ci ildə ÜTT Katibliyinə təqdim edilib və 16 iyul 1997-ci ildə Azərbaycan üzrə ÜTT katibliyində işçi qrup yaradılıb.

Azərbaycanın Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzvlükdən kənarda qalması təsadüfi deyil, bu daha çox hesablanmış siyasi-iqtisadi seçim təsiri başlıca yandır. Formal olaraq proses 30 ilə yaxındır davam etsə də, faktiki olaraq Bakı tələskən integrasiyadan çəkinir. Çünki ÜTT üzvlüyü bazarların daha sərbəst açılmasını tələb edir ki, bu da daxili istehsalın qorunması və dövlətin iqtisadi siyasətinə

Azərbaycanın ÜTT-yə yarımçıq qalmış üzvlük niyyəti

Otuz ilə yaxın davam edən danışıqlara baxmayaraq, rəsmi Bakı quruma üzv olmadan da beynəlxalq iqtisadi sistemdə fəal iştirak edə bildiyini nümayiş etdirməyə çalışır

müdaxilə risklərini artırır.

İlham Əliyevin Davosda verdiyi mesajlar göstərir ki, rəsmi Bakı artıq ÜTT-ni əvvəlki kimi cazibədar platforma hesab etmir. Qlobal ticarət sistemində parçalanma, proteksionizmin artması və böyük güclər arasında iqtisadi rəqabətin sərtləşməsi fonunda təşkilatın təsir imkanları da zəifləyib.

Bu kontekstdə Ermənistan və Gürcüstanın ÜTT üzvü olması Azərbaycanın seçimindən daha üstün model kimi görünür. Əksinə, Azərbaycan daha çevik, ikitərəfli və çoxtərəfli sazişlər üzərindən iqtisadi əlaqələri genişləndirməklə daha sərbəst manevr imkanları əldə edir.

Yekunda demək olar ki, Azərbaycan üçün məsələ ÜTT-yə "qoşulmaq və ya qoşulmamaq"dan çox, milli maraqlara uyğun optimal iqtisadi modelin qorunmasıdır. Mövcud şəraitdə isə rəsmi Bakı bu balanslı ÜTT-dən kənarda daha rahat

saxladığını düşünür.

Milli Məclisin deputatı, iqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədr müavini Azər Badamov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bu platformanın əvvəlki illərə nisbətən cəlbəddici olmadığını vurğuladı: "Ümumdünya Ticarət Təşkilatı (ÜTT) yarandığı ilk illərdə qlobal ticarətin liberallaşdırılması, bazarlara çıxış imkanlarının genişləndirilməsi və vahid qaydalar əsasında beynəlxalq iqtisadi münasibətlərin formalaşdırılması baxımından kifayət qədər cəlbəddici platforma hesab olunurdu. Lakin son illərdə dünyada baş verən geosiyasi dəyişikliklər, ticarət müharibələri, proteksionist meyillərin güclənməsi və böyük dövlətlər arasında iqtisadi rəqabətin sərtləşməsi ÜTT-nin əvvəlki təsir imkanlarını əhəmiyyətli dərəcədə zəiflədib. Bu gün qlobal iqtisadi münasibətlərdə çoxtərəfli mexanizmlərlə yanaşı, ikitərəfli və regional əməkdaşlıq formatları daha çox

ön plana çıxır. Azərbaycanın ÜTT-yə üzvlük məsələsinə yanaşması da məhz milli maraqlar və iqtisadi təhlükəsizlik baxımından qiymətləndirilməlidir. Ölkəmiz uzun illər ərzində təşkilata üzvlüklə bağlı danışıqlar aparsa da, bu prosese tələsməyib və məsələyə hər zaman pragmatik yanaşılıb. Çünki ÜTT-yə üzvlük ölkələrin ticarət siyasətində müəyyən öhdəliklər götürməsinə, bazarların daha geniş şəkildə açılmasına və bir sıra sahələrdə dövlət dəstəyi mexanizmlərinin məhdudlaşdırılmasını nəzərdə tutur. Azərbaycan isə iqtisadiyyatın strateji istiqamətlərinin inkişafında müstəqil qərarlar qəbul etmək və milli iqtisadi maraqları qorumaq siyasətini prioritet hesab edir".

Deputatın sözlərinə görə, Prezident İlham Əliyevin Davos İqtisadi Forumunda səsləndirdiyi fikirlər də göstərir ki, Azərbaycan iqtisadi suverenliyin qorunmasına xüsusi önəm verir: "Bu gün ölkəmiz

iqtisadi əlaqələrin qurulmasında yalnız bir platformadan və ya bir iqtisadi məkandan asılı qalmağa çalışmır. Əksinə, müxtəlif regionlarla balanslaşdırılmış əməkdaşlıq siyasəti həyata keçirir. Azərbaycanın Avropa İttifaqına üzv olan 10 ölkə ilə strateji tərəfdaşlıq sənədləri imzalaması, Çinlə hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq münasibətləri qurması, Türk Dövlətləri Təşkilatı, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı və digər beynəlxalq platformalarda fəal iştirakı bunun bariz nümunəsidir. Müasir dövrdə geosiyasi proseslər getdikcə daha çox geoiqtisadi münasibətlərə təsir göstərir. Böyük iqtisadi güclər bəzən iqtisadi alət-

təsərrüfatının modernləşdirilməsi və logistika imkanlarının genişləndirilməsi istiqamətində ardıcıl siyasət həyata keçirilir".

Milli Məclis təmsilçisi onu da diqqətə çatdırdı ki, bu gün Azərbaycan Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizlərinin əsas iştirakçılardan biri kimi beynəlxalq ticarətdə strateji mövqeyə malikdir: "Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı, Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu, Orta dəhliz və digər irimiqyaslı layihələr ölkəmizin qlobal ticarət əlaqələrində rolunu daha da artırır. Bu imkanlar Azərbaycanın ÜTT-yə üzv olmadan da beynəlxalq iqtisadi integrasiyada fəal iştirak etməsinə şərait

yaradır. Yekun olaraq qeyd etmək olar ki, Azərbaycan üçün əsas məsələ hər hansı təşkilata üzv olmaqdan daha çox milli maraqlara uyğun iqtisadi inkişaf modelinin qorunmasıdır. Mövcud şəraitdə ölkəmiz müstəqil iqtisadi siyasət həyata keçirməklə, iqtisadi suverenliyini qorumaqla və çoxtərəfli yanaşı ikitərəfli əməkdaşlıq formatlarına üstünlük verməklə daha çevik və səmərəli fəaliyyət imkanları əldə edir. Bu siyasət Azərbaycanın rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsalını artırmasına, yeni bazarlara çıxmasına və beynəlxalq iqtisadi münasibətlərdə mövqelərini daha da gücləndirməsinə şərait yaradır. Bu baxımdan, Azərbaycanın ÜTT-yə üzvlük məsələsinə ehtiyatlı və ölçülüb-biçilmiş yanaşması ölkənin uzunmüddətli iqtisadi maraqlarının təmin olunmasına xidmət edən strateji seçim kimi qiymətləndirilə bilər".

□ **Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

"Bu tendensiya davam edərsə..."

Ət məhsullarında bahalaşma riski qalır

Azərbaycanda iri və xırdabuynuzlu heyvanların sayında azalma müşahidə olunur.

Belə ki, 2026-cı il yanvarın 1-i vəziyyətinə ölkə üzrə 6 757,8 min baş qoyun və keçi, 2 435,5 min baş iribuynuzlu mal-qara, o cümlədən 1 207,1 min baş inək və camış mövcud

olub. İribuynuzlu mal-qaranın 49,6 faizini inək və camışlar təşkil edir. Bir il öncə - 2025-cı il yanvarın 1-i vəziyyətinə ölkədə 2 465,6 min baş iribuynuzlu mal-qara olub. Bu isə bir il ərzində 30,1 min baş azalma deməkdir.

2025-cı il yanvarın 1-də xırdabuynuzlu heyvanların (qoyun-keçi) sayı 6 896,5 baş olub. Ötən bir il ərzində qoyun-keçilərin sayı 138,7 min baş azalıb. Ölkədə donuzların da baş sayı azalıb. Belə ki, 2025-cı il yanvarın 1-də 3 103 baş donuz qeydə alınmışdısa, 2026-cı il yanvarın 1-də 2 890 baş olub.

dabuynuzlu heyvanların (qoyun-keçi) sayı 6 896,5 baş olub. Ötən bir il ərzində qoyun-keçilərin sayı 138,7 min baş azalıb. Ölkədə donuzların da baş sayı azalıb. Belə ki, 2025-cı il yanvarın 1-də 3 103 baş donuz qeydə alınmışdısa, 2026-cı il yanvarın 1-də 2 890 baş olub.

Maraqlı məqamlardan biri də odur ki, son 10 ildə xırdabuynuzlu heyvanların sayında təxminən 20-25 faiz, iribuynuzlu heyvanların sayında isə 7-8 faiz azalma qeydə alınıb. Bununla yanaşı, eyni dövrdə əhalinin ət məhsullarına tələbatında orta hesabla 25 faizlik artım müşahidə olunub.

Mütəxəssislər və fermerlər bu tendensiyanın əsas səbəbləri kimi yem qiymətlərinin bahalaşmasını, örüş sahələrinin azalmasını və heyvanların erkən yaşda kəsime göndərilməsini göstərir. Fermerlərin sözlərinə görə, son illər heyvandarlıqla məşğul olmaq daha da çətinləşib. Onlar bildirirlər ki, yem məhsullarının qiyməti davamlı artır, eyni zamanda bazarda keyfiyyətsiz yemlərin satılması da ciddi problemlər yaradır.

Bəs mövcud tendensiya gələcəkdə ət məhsullarının qiymətinin artmasına səbəb ola bilərmi?

Bu barədə **Liberal İqtisadçılar Mərkəzinin rəhbəri, iqtisadçı-ekspert Akif Nəsir-**

li "Azpolitika"ya şərhində bildirib ki, iri və xırdabuynuzlu heyvanların sayında müşahidə olunan azalmanın bir neçə əsas səbəbi var: "İlk növbədə, son illərdə yem, baytarlıq xidmətləri və digər istehsal xərclərinin artması heyvandarlığın rentabelliyyətini aşağı salıb. Bir çox fermerlər üçün heyvan saxlamaq əvvəlki qədər gəlirli olmadığından onlar təsərrüfatlarını kiçildir və ya fəaliyyətlərini tamamilə dayandırır. Digər mühüm amil örüş və yem bazasının məhdudlaşmasıdır. Yem qiymətlərinin yüksəlməsi xüsusilə kiçik təsərrüfatların xərclərini artırır. Nəticədə bəzi fermerlər sürülərini genişləndirmək əvəzinə mövcud heyvanların bir hissəsini satışa çıxarmağa üstünlük verirlər. Kənd yerlərindən əhalinin miqrasiyası da heyvandarlığa təsir göstərən amillərdəndir. Gənc nəslin kənd təsərrüfatına marağının azalması və alternativ məşğulluq imkanlarının artması bir sıra bölgələrdə heyvandarlıq fəaliyyətinin zəifləməsinə səbəb

olur".

Ekspert qeyd edir ki, heyvan sayının azalması uzunmüddətli perspektivdə ət istehsalına da təsirsiz ötürülmür: "Əgər bu tendensiya davam edərsə, bazara çıxarılan diri heyvan və ət məhsullarının həcmi azala bilər. Təklifin azalması isə digər şərtlər dəyişməz qalırsa, qiymətlərin yüksəlməsinə təkan verir. Bununla belə, heyvan sayının azalması avtomatik olaraq eyni sürətlə qiymət artımı demək deyil. Qiymətlərə idxal imkanları, əhalinin alıcılıq qabiliyyəti, dövlət siyasəti və bazardakı ümumi tələb də təsir göstərir. Lakin mövcud dinamika onu göstərir ki, heyvandarlıq sektorunda azalma davam edərsə, orta və uzun müddətdə ət məhsullarının bahalaşması riskini artıran əsas amillərdən birinə çevrilə bilər. Bu baxımdan hazırkı statistika təkə heyvan sayının azalmasını deyil, gələcəkdə ət bazarında yaranacaq təzyiqlərin də ilkin siqnalı kimi qiymətləndirilə bilər".

Qeyd edək ki, son illərdə ət məhsullarının qiymətində ciddi artım qeydə alınıb. Belə ki, mal ətinin bir kiloqramının qiyməti 2013-cü ildə 7,6 manat idisə, indi 20 manatdır. Qoyun əti isə eyni dövrdə 9 manatdan 22 manata çataraq təxminən iki dəfə bahalaşılıb. Toyuq ətində isə bu artım 87 faiz təşkil edib.

Ukraynada davam edən müharibənin son iki ilində ölkənin keçmiş baş komandanı, Britaniyada səfir olan Valeri Zaluji hazırkı prezident Volodimir Zelenskiyə yeganə alternativ kimi göstərilməkdədir. Nə sabiq prezident Poroşenko, nə eks baş nazir Timoşenko, nə də Kiyev meri Vitali Kličko Ukraynanın gələcək lideri kimi görünməkdədir. Hələ ki bu başibəlalı ölkənin qaranlıq və qeyri-müəyyən görünən gələcəyini Zaluji ilə təsəvvür edənlərin sayı artır. Elə ötən həftə Kiyevdəki Beynəlxalq Sosiologiya İnstitutunun yaydığı məlumata görə, Zalujiyə Ukrayna vətəndaşlarının 73%-i etibar edir. Zelenskiyə etimad səviyyəsi isə 61 faizdir. Digər ictimai xadimlər arasında hüquq-mühafizə orqanlarının nümayəndələri də yüksək göstəricilərə malikdirlər. Xüsusilə respondentlərin təxminən 70%-i Kirill Budanova etibar edir.

Xatırladaq ki, bu ilin fevralında Almaniyanın "Der Spiegel" jurnalı Zalujiyə Zelenskinin "qorxmalı olduğu adam" adlandırmışdı. Maraqlıdır ki, 2019-cu ilin prezident seçkilisində xalqın 72 faizi Zelenskiyə səs vermişdi. Hazırkı sorğunun nəticələri isə Zaluji üçün bundan bir qədər artıq səs faizi göstərir. Onun komandan olduğu dövrdə uğurlu əks-hücum əməliyyatları da yaddaşlarda qalıb və ictimai rəydə pozitiv, etibarlı şəxs kimi qəbul olunur.

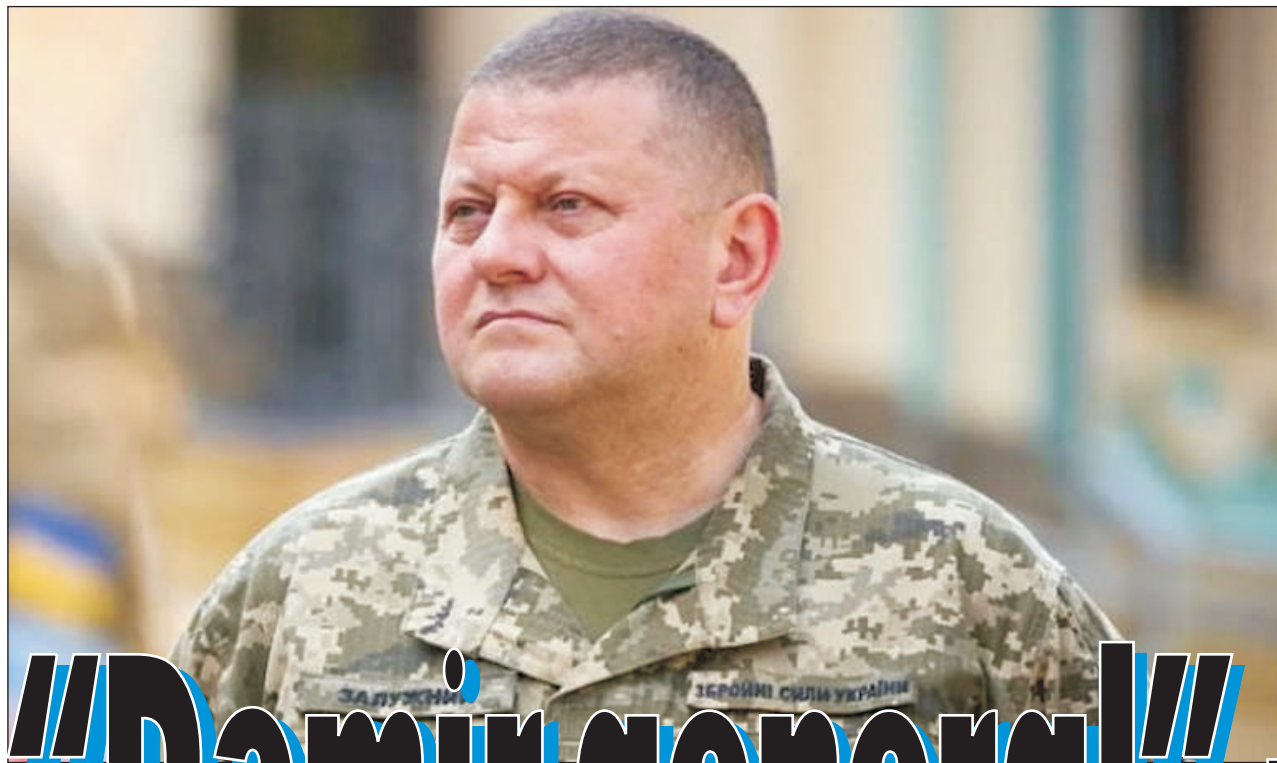
Bəs kimdir vətənpərvər general və diplomat? Səngərdən diplomatik cəbhəyə keçən Zalujiyənin reytinqi artıran səbəblər hansılardır? O, Ukraynada atəşkəsdən sonra keçiriləcək prezident seçkilisində qalıb ola bilərmi?

Dünyanın 100 adamından biri

Əvvəla bildirək ki, Zalujiyənin ilk bioqrafiyası çap olunub. Kitab "Dəmir General. İnsanlıq dərsləri" adlanır. Müəllif keçmiş baş komandanın strateji rabitə üzrə müşaviri olmuş Lyudmila Dolqonovskayadır. Kitabda qeyd olunub ki, hərbi karyerası əvvəlcədən müəyyən edilmiş Zalujiyə bir neçə dəfə, ilk növbədə, maliyyə səbəblərinə görə ordu ilə əlaqəni kəsməyə yaxınlaşıb. Hələ Müdafiə Akademiyasında oxuyarkən qrup yoldaşı Eduard Moskalevlə Kiyev gecə klubunda mühafizəçi işləməli olub. Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin baş komandanı təyin olunması Zalujiyə üçün tamamilə sürpriz olub.

Dolqonovskaya yazır ki, Rusiya işğalı ərəfəsində Zalujiyə bütün Ukraynada hərbi vəziyyətin təbii edilməsində və ümumi səfərbərlik elan edilməsində israr edib, lakin prezident Zelenski buna razı olmayıb. Zalujiyə hesab edir ki, Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin 1991-ci il sərhədlərinə daxil olması Ukraynanı davamlı sülhlə təmin etməyəcək. Onun fikrincə, yalnız NATO-ya üzvlük və ya dövlətin İsrail modeli əsasında qalaya çevrilməsi ölkəni etibarlı şəkildə qoruya bilər.

Zalujiyənin səfir təyin olunması bəzi analitiklər tərəfindən onun daxili siyasət-

"Dəmir general".

Zelenskinin tək rəqibi

Düşmən ordunun komandanı Gerasimovu "ustad" sayan Zalujiyənin reytinqi getdikcə artır; müharibədən sonrakı Ukraynanın məsuliyyətini kim çiyinlərinə götürəcək...

dən uzaqlaşdırılması kimi qiymətləndirilir. Təkcə bu sorğu deyil, digər sorğular da hipotetik prezident yarışında onun Zelenskidən ya irəlidə olduğunu, ya da reytinqə yaxın göstərir. Bununla belə, general müharibə bitməyincə siyasəti ambisiyalar barədə danışmaq istəmədiyini bildirib.

Arayış üçün deyək ki, Zalujiyə 1973-cü il, 8 iyulda Jitomir vilayətində dünyaya gəlib. "Dəmir ləqəbli" generalın 53 yaşı olacaq. Zalujiyə "Şimal" Əməliyyat Komandanlığının komandanı (2019-2021), Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin Birləşmiş Əməliyyat Qərargahının rəisi - Birləşmiş Qüvvələr Komandanlığının birinci müavini (2018), Qərargah rəisi - Qərb Əməliyyat Komandanlığının birinci müavini (2017) olub, 51-ci Qvardiya Mexanikləşdirilmiş Briqadasının komandiri (2009-2012) vəzifəsini yerinə yetirib.

"Time" jurnalı Valeri Zalujiyəni 2022-ci ildə dünyanın 100 ən nüfuzlu adamından biri adlandırıb. 2014-cü ildə İvan Çernyaxovski adına Ukrayna Milli Müdafiə Universitetini bitirib. Hazırlığın əməliyyat-strateji səviyyəsinin ən yaxşı məzunu kimi o, Böyük Britaniya Kraliçasının keçici qılıncına layiq görülmüş. 2017-ci ildə general-mayor rütbəsinə layiq görülmüş.

27 iyul 2021-ci ildə o, Ruslan Xomçakı əvəz edərək Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı təyin edilib. Və heç bir il çəkmir ki, savaşa başlayır.

Donbas cəbhəsinin fəneni

"Time" jurnalı onu müharibənin ilk günləri üçün belə təsvir edir: "Şərq cəbhəsində illərlə Rusiyaya qarşı döyüşərək sərtləşən Zalujiyə çevik olmağı öyrənmiş və qərarları yerdəki komandirlərə həvalə edən yeni nəsil Ukrayna liderlərinə aiddir. Onun genişmiqyaslı işğal ərəfəsində inadkar hazırlığı və müharibənin ilkin mərhələlərində düzgün döyüş taktikası xalqa rus qoşunlarının hücumunu dəf etməyə kömək etdi..."

"AzadlıqRadiosu"nın Ukrayna xidməti Zalujiyəni əsgərlərin və kiçik zabitlərin problemlərini anlayan ən səmimi generallardan biri adlandırır. SSRİ-də hərbi xidmət keçməyən Ukrayna yüksək rütbəli zabitlərinin nümayəndəsi və Donbasdakı döyüş əməliyyatlarının iştirakçısı kimi o, kadrların gənclər tərəfindən yenilənməsinə və sovet təcürbəsinə uzaqlaşmasına müsbət yanaşır. Ali baş komandan təyin edildikdən sonra onun ilk addımlarından biri Donbasda təmas xəttində olan əsgərlərə cavab olaraq yüksək rəhbərliyin razılığı olmadan atəş açmağa icazə verməkdə məqsədi bürokr-

tik gecikmələrə səbəb olan lazımsız sənədləri doldurmaq və hərbi personala ehtiyacı minimuma endirmək idi. 2022-ci il tarixində Dnepropetrovsk vilayətinin Pokrov şəhərində Qorki küçəsi Valeri Zalujiyə küçəsi adlandırılıb. Həmçinin 9 iyun 2022-ci ildə Staraya Sinyavadakı Georgi Jukov küçəsi general Zalujiyə küçəsi adlandırılıb. 2022-ci ilin may ayında musiqiçi Oislo BTZ (Oles Mixayloviç) Zalujiyə həsr olunmuş "Zaluzhniy stir up hərəkət" mahnısını ifa edib.

Mirasından orduya başısladı

Zalujiyə Yelena ilə evlidir. "Focus" jurnalının məlumatına görə, cütliyənin əvvəlki nikahlardan iki qızı var: Kristina (Valeri Zalujiyənin bioloji qızı) və Arina (Elena Zalujiyənin bioloji qızı). Amma bu nikahdan Natalya dünyaya gəlib. O, hərbiçidir, Kristina tibb təhsili alıb. Çox maraqlıdır ki, Zalujiyə ABŞ-dəki qohumundan milyonlarla dollarlıq miras alıb. Miras Ukrayna əsilli amerikalı Qreqori Stepantsdan qalıb. Bunu Stepants ailəsi də təsdiqləyib. Ukrayna ordusunun mətbuat xidməti o zaman açıqlamışdı ki, Zalujiyə Ukrayna Silahlı Qüvvələrinə bir milyon dollar bağışlayıb. 2010-cu ildə verdiyi müsahibədə özü haqda Zalujiyə demişdi ki, onun zabit və şəxsiyyət kimi inkişafına böyük ölçüdə Aleksandr Kup-

rinin əsərləri kömək edib. O, hər zaman hərbi tarixi ilə marqlanıb. Zalujiyə o zaman qeyd edirdi ki, o, prinsipləri üzərində tərbiyə aldığı sovet ordusunun tarixi ilə səmimi fəxr edir.

Qərbdədir ki, Zalujiyə bütün hərbi elmlərin Rusiyada yaşadığına inanır. Hətta çıxışlarının birində qeyd edib ki, o, Rusiya Baş Qərargahının rəisi, özündən 17 yaş böyük Valeri Gerasimovdan öyrənib. "Mən onun indiyə qədər yazdıqlarının hamısını oxumuşam. O, yaşayan ən ağıllı insandır və ondan gözləntilərim çox böyük idi", - deyir Zalujiyə düşmən ordunun generalını tərifləyib. Onun peşəkar hərbiçisi kimi Gerasimov haqda dediklərinə baxmayaraq, Zalujiyə Rusiyanın hədəfindədir.

2025-ci il dekabrın 8-də Rusiya Baş Prokurorluğu Ukraynanın ali siyasi və hərbi rəhbərliyinə qarşı cinayət işi üzrə ittiham aktını təsdiqləyib. Cinayət işi Rusiya Cinayət Məcəlləsinin 357-ci (soyqırım) maddəsi ilə açılıb. Valeriy Zalujiyənin adı 30-dan çox müttəhim arasındadır. İş məhiyyəti üzrə baxılması üçün Donetsk Xalq Respublikasının Ali Məhkəməsinə göndərilib.

"İstintaqın məlumatına görə, 2014-cü ilin aprelindən indiyədək təqsirləndirilən şəxslər və digər vəzifəli şəxslər Ukrayna ərazisində

olarkən Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin və digər silahlı birləşmələrin tabeliyində olan hərbiçilərə Donetsk və Luqansk Xalq Respublikalarının əhalisinə qarşı soyqırım törətmək barədə əmrilər veriblər".

Zelenski ilə arası dəyib?

Yeri gəlmişkən, general haqda kitabda deyilir ki, müharibənin ilk günlərində Zalujiyəni yatmır, hərbi birləşmələrlə səhərə qədər əlaqə saxlayır, generallarla danışır. Dünya mediası onun səfir təyinatına qədər yazırdı ki, Zelenski ilə münasibətlərdə soyuqluq və anlaşmazlıq yaranıb. Bəzi analitiklər isə prezidentin onu qışqandığını yazırdı. Amma hələlik tərəflər arasında açıq bir gerginlik müşahidə olunmayıb. Sadəcə, cəbhədəki vəziyyət və əməliyyatların gedişi ilə bağlı prezidentlə baş

komandan arasında fikir ayrılığı yaranması istisna edilmirdi.

Bununla yanaşı, Zalujiyənin siyasətdə uğur qazanacağını gözləyənlər də var. Məsələn, siyasi şərhçi Miko-la Daviduk hesab edir ki, Zelenski xalqı tək qoymayan liderdirsə, Zalujiyəni də onları müdafiə edən bir qəhrəmandır. Ona görə də ukraynalılar ona güvənirlər. "Guardian" nəşri isə yazıb ki, bəzi ukraynalı deputatlar, iş adamları Londona gedərək səfirlə görüşür, ona etimad bildirirlər. Hətta ABŞ lideri Trampın keçmiş sözcüsü Paul Manafort onunla danışığırlar aparır. Eyni zamanda Zelenskinin ofisindən keçmiş aparat rəhbəri Andrey Yermak da Zalujiyə ilə konfidensial görüş keçirib və prezident postuna gəlişi üçün dəstək ifadə edib.

Onun səfir göndərilməsinə səbəblərdən bir kimi də Gerasimovla, habelə Qərbəki mənbələrlə müzakirə aparılması, lakin bu haqda Zelenskiyə məruzə etməməsi göstərilir. Kəsəsi, "Z" ordusunun işğalı qarşısında dirəniş göstərən soyadı "Z" hərfi ilə başlayan iki fiqur arasında rəqabət var: Zelenski və Zalujiyə. Görəsən, müharibədən sonrakı Ukraynanın məsuliyyətini kim çiyinlərinə götürəcək?..

✉ Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"ın redaktoru

İki ilin baş naziri

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Dünyada vəziyyət get-gedə gərginləşir. Almaniya-nı dağılmaqdan xilas etməyə çalışdığımız bir vaxtda La-Manş boğazının o biri üzündən bəd xəbər gəldi: Britaniyanın baş naziri Kir Starmer istefa vermişdir.

Bu insan o vəzifəyə, heç təəvvür edə bilmirik, 2024-cü ildə qoyulmuşdu, daha dəqiqi, seçki yoluyla gəlmişdi. Heç 2 il keçməmişdir, istefa verir. Özü də son çıxışında, deyirlər, gözü dolub, ağlaşma qurub. Rəhmətliyin oğlu, sən gerek elə baş nazir işləyerdin ki, millət ağlaşardı, səni o vəzifədən buraxmazdılar, məsələn, 20 il baş nazir qalmaq nə çətin işdir?

Ümumiyyətlə, adamın britaniyalılara yazığı gəlir. Tək Kir müəllimin istefası olsa, dözdədik, ancaq bir rəqəm yazım, görün belə bir proses sizin ağılınıza gələrdimi: son 10 ildə Britaniyada 7 baş nazir dəyişiblər! Bunların içində hətta 1-2 ay işləyəni də olmuşdur.

Kimdənsə xoşları gəlmir, hansısa iqtisadi-sosial məsələ düz getmir, nə bilim, seçkidə deputat sayı artıb-azalır, vəssalam, götürüb baş naziri dəyişirlər. Nəticədə vəzifə hörmətdən düşür. Xalq artıq baş naziri saymır. Aldığımız məlumata görə, Biq Ben saati səhv işləməkdədir, Temza çayında isə qumbara ilə balıq tutanların sayı artıbdir. Bəlkə Avropanı bürüyən dəhşətli istilər də hakimiyyət böhranı ilə əlaqədardır.

Halbuki, məsələn, bizim REAL Partiyası hazırkı parlamentdə ötən parlamentə nisbətən 1 deputatla təmsil olunur, lakin buna görə partiya sədri Natiq müəllim istefa verirmi? Nəyə gərəkdir? Səbrli olmaq lazımdır. Bir də gördün deputatlar 1,5 oldu. Ondan sonra fraksiya qurmaq mümkündür.

Yeri gəlmişkən, Britaniya və Almaniya siyasəti böhran tək bizi narahat eləmir. Yaxşı haldır ki, başqa nigarən qalanlar da var. Məsələn, Rusiyanın müdiri Putin müəllim bir dəfə elə bu cür demişdi: "Sizin tərəflərdə rəhbərləri o qədər tez-tez dəyişirlər ki, bilmirəm kiminlə danışım, müqavilə-zad bağlayım".

Həqiqətən, ağır işdir. Ukrayna dronlarının yandırdığı zapravkaların müsibəti belə bunun yanında toya gətirir.

Əlbəttə, bütün bunları yazmazdım, ancaq Britaniyanın bizdə bir keçmiş səfiri var idi, həmişə çalışırdı azərbaycanca danışsın, vaxtaşırı Füzuli rayonuna da gedirdi. O kişiyyə hörmətimiz böyük olduğu üçün indi Britaniyada durumdan narahatlığımızı bürüzə verməyə özümüzü borclu sandığımızı qeyd etmək vacibdir.

İndi bir az daxili məsələlərə keçək, hərçənd, nam-xuda, məşallah, bizdə yazmağa mövzu tapılmır, yumurtalı bir qəpiklik olmuşdu hətta...

Milli Məclis təzə qanun hazırlayır, bu münasibətlə başlıq belə qoyulmuşdu: "Korrupsiya haqda məlumat verənlər mükafatlandırılacaqdır". Açıqı, çox maraqlı gəldi, ara yerdə qazanmağı fikirləşirdik, ancaq umsuq olduq. Sən demə, mükafat-zad yoxdur, sadəcə, korrupsiya ilə mübarizə qanununa belə dəyişiklik edilir: "Korrupsiya ilə bağlı hüquqpozmalar barədə məlumat verən şəxslərin attestasiyası zamanı həmin prosesdə korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində səlahiyyətli struktur bölmənin və ya şəxsin iştirakı qadağan edilir".

Bah. Yel əsəcək, qoz töküləcək. Məsələnin mahiyyətini qanun dilindən adam dilinə tərcümə eləsək, əgər sən idarədəki rüşvətxorluq-zad haqqında prokurora-filana xəbər versən, gələn dəfə sən işdə qalıb-qalmayacağını həmin rüşvətxorlar müəyyən etməyəcəkmis.

Həqiqətən, anekdot kimi bir söhbətdir. Korrupsiyaları tutmaq, işdən çıxarmaq əvəzinə, onun korrupsiyası barədə xəbər verən sarsağa (başqa ad tapmadım - Z.H.) vəd olunur ki, narahat olma, attestasiyada qovulmayacaqsan.

Nəsə, ən yaxşısı Starmeri müzakirə etməkdir. O təmədə heç olmazsa adamı gic gülmək tutmur. Ya tutur?

"İrəvan dərhal İranla strateji hərbi-siyasi ittifaq yaratmalıdır. Hazırda yalnız Tehran Süniki müdafiə etmək və Bakı ilə Ankaranın irəliləyişlərinin qarşısını almaq üçün resurslara və iradəyə malikdir".

Bu barədə erməni politoloq Armen Ayvazyan "Ermənistanın səsi" radiosuna deyib. Ekspert deyib ki, İran Qafqazda təsirini gücləndirmək üçün bütün diplomatik, iqtisadi və lazım gələrsə, hərbi-siyasi vasitələrdən istifadə edəcək. Erməni politoloq iddia edib ki, İranın iqtisadi yüksəlişi və müharibədən sonra artan hərbi və siyasi çəkisi Cənubi Qafqazda güc balansını əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirə və Tehranın birbaşa təhdid kimi gördüyü layihələrin irəliləməsinə mane ola bilər.

Politoloq deyib ki, Ermənistan yaxın qonşuluğumuzda yeni supergüc yarandığını qəbul etməlidir: "İran İslam Respublikası ABŞ, İsrail və onların müttəfiqləri ilə müharibədən nəinki məğlub edilməz, hətta qalib gəlmiş, həm də geostrateji çəkisini və təsirini xeyli artırmış şəkildə çıxdı. İranın Qərbi Asiyada geosiyasi təsiri sürətlə genişlənir və ABŞ, İsrail, Böyük Britaniya və Avropa Birliyinin mövqelərini zəiflədir. İran artıq bu bölgədəki dövlətlərə, eləcə də onların keçmiş havadarlarına öz şərtlərini dikte etməyə başlayır".

Bu epoxal dəyişikliklər Ermənistanın siyasi hakimiyyətini və liderlərini gəzdirdi edir, onları görməzdən gəlir, təhlil etmir və lazımı nəticələr çıxara bilmirlər. Hazırkı şəraitdə İrəvanın əsas prioriteti İrana doğru strateji istiqamət və onunla təmhuquqlu strateji və hərbi-siyasi ittifaqın qurulması olmalıdır. İranın Ermənistanla qarşı hərbi təcavüzün qarşısını almaq üçün həm resursları, həm də siyasi iradəsi var, digər oyunçuların isə bunlardan heç biri yoxdur. Ermənistanın yenilənmiş xarici siyasətində ən əsas prioritet İranla strateji ittifaq olmalıdır". Qeyd edək ki, ölkələr arasında "Strateji tərəfdaşlıq sazişi"nin imzalanması ilə bağlı danışıqlar aparılısa da, Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin 2026-cı ilin mart ayındakı açıqlamasına əsasən, sənəd müəyyən səbəblərdən hələlik dayandırılıb.

Qeyd edək ki, Cənubi Qafqazda uzun illər "sabit və problemsiz" kimi təqdim olunan İran-Ermənistan münasibətləri artıq əvvəlki xətt üzrə davam etmir. Son

Ermənistan İranla o sazişi niyə imzalamır? - Bakı və Ankaraya qarşı hiylə

İrəvanla Tehran arasında dərhal strateji hərbi-siyasi ittifaq yaradılması, cənub qonşumuzun Zəngəzur dəhlizinə eskalasiyaya çağırışlar səslənir - Qafqazda gərginlik

aylar baş verən proseslər göstərir ki, tərəflər arasında dərinləşən etimadsızlıq var və bu soyuqlaşma təkce diplomatik ritorika ilə məhdudlaşmır.

İranın Ermənistandakı səfiri Xəlil Şirqulaminin yanvarın 14-də "Sputnik Armenia" saytına müsahibəsində İrandakı etirazlarla bağlı mübahisəli açıqlaması yayılıb. O bildirib ki, Tehrandakı Ermənistanın İrana düşmən qüvvələr üçün mərkəzə çevrildiyi barədə təsəvvür formalaşır. İran hər zaman Ermənistanla münasibətlərin strateji xarakter daşıdığını açıq şəkildə bəyan edib. Lakin son zamanlar Ermənistanla bağlı verilən açıqlamalar iki ölkə arasında münasibətlərin kövrəkləşdiyini deməyə əsas verə bilər. Zəngəzur dəhlizi və TRIPP marşrutu ətrafında yaranan ciddi fikir ayrılıqları, İrəvanda İran səfirliyi qarşısında keçirilən etiraz aksiyaları, eləcə də İranın Ermənistandakı səfirinin bu ölkə ilə bağlı sərt və qeyri-adi açıqlamaları münasibətlərdə etimadsızlığın artdığını açıq şəkildə göstərir.

Son olaraq, İranın ali rəhbərinin hərbi müşaviri, general Yəhya Rəhim Səfəvi deyib ki, Ermənistan sərhədlərə ABŞ mühafizə xidməti adı ilə Amerika əsgərini gətirir: "Ermənistan hər dəfə bizə "sizə qarşı heç bir layihədə iştirak etməyəcəyik", - deyər bildirir. Amma addımlar bunun əksini göstərir. Xüsusilə dəhliz mənti-

qi ilə ərazilərin uzaq bir ölkəyə verilməsi yeni təhdid yaradır".

Bəs Ermənistanla İran arasında "qara pişik" niyə keçib? İrəvan Tehrana sığınma bilirmi və hərbi eskalasiya riski nə qədərdir? "Ermənistanın təhlükəsizliyi İranın təhlükəsizliyidir" deyən keçmiş ali rəhbər Əli Xameneinin bu şüarını oğlu davam etdirəcəkmi?

Hərbi şərhçi Ramil Məmmədli erməni ekspertin dediklərini blef hesab edir. Onun sözlərinə görə, ən ciddi yanlışlıq "Ermənistanla qarşı hərbi təcavüz" ifadəsidir və ağ yalandır. R.Məmmədlinin fikrincə, digər əsassız argument isə İranın regionda beynəlxalq layihələrə müdaxiləsi üçün hərbi eskalasiya çağırışıdır: "Bu fikirlər reallığı ona görə əks etdirmir ki, Ermənistanda iqtidar gələcəyi İran və Rusiya ilə imzalanan sənədlərdə görmür. Çünki hər iki ölkə münafişə ilə üzleşən, başı qarışıq və sanksiyalar altında olan dövlətlərdir. Hazırda İran, eləcə də Rusiya Cənubi Qafqazdakı proseslərə o dərəcədə təsir edə bilmir. Erməni analitik isə az qala yalvarır ki, heç bir himayə qalmayıb, İran köməyə çatsın. Hərçənd Ermənistanda mövcud hökumət belə düşünür və özünü Avropa ilə yaxınlaşmaqda görür. Ona görə belə çağırışlar eşidilməyəcək".

Ekspert hesab edir ki, İran bölgədə cərəyan

edən proseslərə hərbi eskalasiya ilə müdaxilə etməyəcək:

"Əksinə, Tehran narazıdır ki, erməni ordusu amerikalı əsgərlərlə birgə hərbi təlimlər keçirir. Bunun özü göstəricidir ki, İrəvan qarantıyanı hansı düşərgədə görür. Yeni heç də İran yox, ABŞ və Avropa İttifaqından təhlükəsizlik təminatı gözlənilir. Paşinyan hökuməti çalışır ki, bu dəstəyi artırmaqla İran və Rusiyadan asılılıq azalsın, uzaqlaşma baş versin. Ona görə də ənənəvi erməni düşüncəsi, köhnə narrativlərlə hökumətin baxışları fərqlənir. Zəngəzur dəhlizi artıq Trampın adını daşıyır və beynəlxalq əhəmiyyətli lojistikadır. Bu layihəyə qarşı İranın hərbi müdaxiləsi regionda böyük savaşa səbəb ola bilər. İsveçrə danışıqlarından sonra İranın növbəti gərginlik fazasına daxil olacağını gözləmirəm. Təbii ki, bəzi tərxiatlar, destruktiv hərəkətlər mümkündür, amma erməni ekspert avantürüst mövqedən çıxış edib".

Hərbi təhlilçi onu da istisna etmir ki, layihənin reallaşması gecikə bilər: "Tramp hökuməti bu hadisələrdən sonra olduqca ciddi reputasiya zərbələri alıb. İndi elə bir maneəvərlik varmı ki, ABŞ-nin supergüc olduğunu növbəti dəfə nümayiş etdirməsinlər. Bunun üçün Cənubi Qafqazda güc göstərmək lazımdır".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

ABŞ-İran razılaşmasında Zəngəzur dəhlizinə qarşı bənd

Memorandumda amerikalı qüvvələrin sərhəddən geri çəkilməsi öhdəliyi var - "Tramp yolu"nda kimlər olacaq?

İran və ABŞ-nin imzaladığı 14 maddədən ibarət memorandum Ermənistan revansistlərinə Zəngəzur mövzusunda yeni spekulasiyalara rəvac verib. İddia olunur ki, memorandumun dördüncü abzasında Zəngəzur yolunda ABŞ əsgərinin olması birmənalı istisna edilir: "Tehranın təkid etdiyi bir müddəə açıq şəkildə bildirilir. Amerika Birləşmiş Ştatları həmçinin son razılaşmanın bağlanmasıdan sonrakı 30 gün ərzində İran İslam Respublikasına bitişik ərazilərdən qüvvələrini geri çəkəməyi öhdəsinə götürür".

Tanınmış erməni politoloq Armen Ayvazyan "Ermənistanın səsi" radiosuna verdiyi müsahibədə iddia edib ki, bu, aydın bir nəticəyə gətirib çıxarır: "İran heç vaxt Sünikdə Amerika hərbi mövcudluğuna, xüsusən də uzunmüddətli olana razılıq verməyəcək. Amerika hərbi komponenti olmadan TRIPP layihəsinin hazırkı formada həyata keçirilməsi mümkün deyil. İranın iqtisadi yüksəlişi və müharibədən sonra artan hərbi və siyasi çəkisi Cənubi Qafqazda güc balansını əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirir və Tehranın birbaşa təhdid kimi gördüyü layihələrin irəliləməsinə mane ola bilər".

Memorandumun detalları açıq və rəsmi şəkildə tam təsdiqlənmədiyi üçün konkret bəndlərə əsaslanaraq regiondakı layihələr barədə qəti nəticələr çıxarmaq risklidir. Bu cür sənədlərdə "qoşunların geri çəkilməsi" kimi ifadələr adətən daha geniş təhlükəsizlik kontekstinə aid olur və konkret olaraq Zəngəzur dəhlizi ilə birbaşa əlaqələndirilməsi interpretasiya məsələsidir. Digər tərəfdən, İranın müharibədən sonrakı dövrə artan regional fəallığı danılmazdır. Tehran həm iqtisadi marşrutlar, həm də təhlükəsizlik arxitekturası baxımından Cənubi Qaf-

qazda daha aktiv rol oynamağa çalışır. Bu isə o deməkdir ki, regionda istənilən layihə - istər Zəngəzur dəhlizi, istər alternativ marşrutlar - İran faktorunu nəzərə almadan reallaşma bilməz.

Yeri gəlmişkən, NATO-nun Ermənistanda keçirilən "Qartal Tərəfdaşlığı 2026" təlimləri region ölkələri tərəfindən birmənalı qarşılanmayıb. Rusiya artıq qəzəbli reaksiyasını rəsmi Moskvanın sözcüsü Zaxarovanın dili ilə çatdırıb. Tehrandan da ezop dilində bəzi eyhamlar eşidilməkdədir. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, təlimlər 2023-cü ildən bəri hər il keçirilir. Təlimlərdə heç bir sülhməramlı məqsəd elan edilməyib.

İran tez-tez xəbərdarlıq edir ki, regiondan kənar qüvvələrin bölgəyə gətirilməsi yolverilməzdir. Bununla yanaşı, rəsmi İrəvan ittihamları rədd edir. Paşinyan administrasiyası bu addımları anti-İran hesab etmir. Lakin tək cəmiyyət təlimləri məsələsi Tehranı narahat etmir. Erməni təhlilçilərinin fikirlərindən belə nəticə çıxır ki, dəhlizə yerləşdirilən qüvvələr mülki status daşımayacaq və ABŞ-nin hərbi gücü olacaq. "ABŞ-İran sülh razılaşması "Tramp marşrutu" (TRIPP) layihəsinin daha da aktuallaşdırır". İyunun 16-da Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan

belə deyib.

"Bu, TRIPP layihəsinin daha da aktuallaşdırır. TRIPP-in ən vacib xüsusiyyətlərindən biri Şərqdən Qərbə, eləcə də Şimaldan Cənuba və ya əksinə kommunikasiya yollarının açılmasıdır. Bu proses - TRIPP Bəsrə körfəzindən Qara dənizə kommunikasiya yollarını mütləq və birmənalı şəkildə açacaq", - o bildirib.

Deputat Elşad Musayev qəzetimizə bildirib ki, TRIPP layihəsi ABŞ şirkətinin idarəçiliyi ilə həyata keçiriləcək. Onun sözlərinə görə, üçtərəfli 10 noyabr sənədində dəhlizə Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin mühafizə qanadının yerləşdirilməsi nəzərdə tutulmuşdusa, 8 avqust razılaşmasında belə deyil, yəni hər hansı hərbi kontingentin iştirakı barədə anlaşma olmayıb: "Əfsuslar olsun ki, Ermənistanda bu layihə haqda gah rusun, gah farsın dili ilə danışanlar var. Bu logistika Orta dəhlizin bir hissəsidir və beynəlxalq yükdaşımaqlarını nəzərdə tutur. Sözsüz ki, yolun təhlükəsizliyinə qərantıya Ermənistan və ABŞ-nin məsuliyyətidir. Ancaq onlar bunu amerikalı hərbiçiləri İranla sərhədə yerləşdirməklə həyata keçirməyi planlaşdırırmır. Əslində bu məsələnin özü də bizi az maraqlandırmalıdır. Azərbaycan üçün vacib olan hissə Naxçıvana quru yolun maneəsiz gediş-gəlişinin təmin edilməsidir. Ancaq hər bir halda, əgər belə narahatlıq varsa, İran üçün təhdid yaratmır. Çünki ABŞ şirkəti nəzarəti həyata keçir-

rəcək və erməni tərəfi təhlükəsizliyə təminat verəcək. Ən əsası isə Azərbaycan yükləri yoxlanışsız Naxçıvana keçəcək. Maksimum rentgen kontrolu ola bilər".

Deputat hesab edir ki, sözügedən anlaşma həm də gələcəyin öhdəliyidir:

"Yeni İranın tələbinə əsasən, onun sərhədlərinə yaxın yerlərdə ABŞ hərbi qüvvələri olmamalıdır. Bu şərti tək cəmiyyət Ermənistanla əlaqələndirmək də olmaz. Fikrimcə, körfəz dövlətlərində yerləşən ABŞ hərbi bazalarına işarə vurulur. Düzdür, bu bazalar İranla bitişik olmasa da, sərhəd ölkələrində yerləşir. Amma o anlama gəlmir ki, ABŞ ərəb dövlətlərindən hərbi kontingenti evakuasiya edəcək. Ümumiyyətlə, tərəflərin razılaşmaya əməl edəcəyi də sual altındadır. Bu baxımdan, regional siyasətdə qarşıdurmalar davam edə bilər. Azərbaycanın gözləntisi isə Ermənistanın götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirməsidir. ABŞ bu prosesdə zəmindir və 8 avqustda Tramp Paşinyan TRIPP sənədində qol çəkib, Ermənistanda seçkilərdən əvvəl isə Rubio və Mirzoyan onlayn şəkildə imzalayıblar. Artıq ABŞ şirkəti regiona gələcək və missiyasını yerinə yetirəcək. Onu da yaddan çıxarmayaq ki, müqavilədə 99 illik icarə razılaşdırılıb. Belə demək mümkündürsə, Trampdan sonra vəziyyətin dəyişməsi üçün gərək ABŞ Cənubi Qafqazda mövqeyini əldən versin. Bu da yaxın gələcəkdə görünür".

Yada salaq ki, Naxçıvanla Azərbaycanın qalan ərazisini Ermənistan üzərindən birləşdirəcək bu 42 kilometrlik yol ABŞ şirkətinə həvalə ediləcək, Beynəlxalq Sülh və Rifah naminə Tramp Marşrutu adlanacaq. ABŞ-nin mühəndislik və konsaltinq şirkəti AECOM "Beynəlxalq Sülh və Rifah üçün Tramp Marşrutu" (TRIPP) layihəsinin icrasına hazırlıq çərçivəsində ərazinin öyrənilməsi məqsədilə bu ilin mayında Ermənistanda olub. Prezident İlham Əliyev də

Tramp NATO-nun pulunu kəsir

"ABŞ-nin NATO-ya verdiyi töhfələr çox yüksəkdir". Bunu ABŞ Prezidenti Donald Tramp Avropa ölkələrinin İranla müharibədə yardımdan imtina etmək qərarına münasibət bildirərkən bildirib.

"Beləliklə, biz bütün bu pulları xərclədik - yəqin ki, 600... Düzdür, biz hər il təxminən 600 milyard dollar xərcləyirdik, elə deyilmi? Bir düşünün: NATO-ya xərclədiyimiz məbləğlər sadəcə ağılsızlıqdır, amma onlar bizə kömək etmədilər", - Tramp deyib.

ABŞ liderinin sözlərinə görə, əgər ABŞ hətta kiçik məsələlərdə də yardım ala bilmirsə, o zaman Vaşinqtonun da yardım göstərməkdən imtina etmək hüququ var.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl Tramp Avropanın İran məsələsində ABŞ-yə kömək etməkdən imtina etməsini axmaqlıq adlandırmışdı.

Həmçinin ABŞ Prezidenti Donald Tramp İsrailin Livanın cənubundan qoşunlarını çıxarmaq istəməməsi ilə bağlı məsələni həll edə biləcəyinə əmin olduğunu bildirib.

Tramp bu barədə Ağ Evdə jurnalistlərə açıqlaması zamanı danışıb. "Mən problemlərin həllində mütəxəssisəm. Problemləri tez bir zamanda həll edirəm. Bibi (İsrail baş naziri Benyamin Netanyahu) ilə bağlı məsələləri də həll edə bilərəm", - Tramp deyib.

Qeyd edək ki, iyunun 22-də Netanyahu İsrailin qoşunlarını Livan ərazisindən çıxarmaq niyyətində olmadığını bir daha vurğulayıb. "Mən qəti şəkildə inanıram ki, şimal sakinlərini və ölkənin bütün vətəndaşlarını qorumaq üçün lazım olduğu qədər Livanın cənubundakı təhlükəsizlik zonasında qalacağıq", - Netanyahu deyib.

İran üçün "neft qapıları" açıldı

İsveçrənin Bürgeştok şəhərində keçirilən dördtərəfli məsləhətləşmələrdən sonra dörd işçi qrupunun yaradılması barədə razılaşma əldə edilib. Bu barədə İran xarici işlər nazirinin müavini Kazım Qəribabadi məlumat verib.

O bildirib ki, sanksiyaların ləğvi, nüvə tənzimlənməsi, bərpa və iqtisadi inkişaf, monitoring məsələlərinin həlli üçün qruplar yaradılıb. Qeyd edək ki, iyunun 21-də Bürgeştokda Qəter və Pakistanın vasitəçiliyi ilə anlaşma memorandumunun icrası ilə bağlı ABŞ-İran danışıqları keçirilib.

Pakistan və Qəterin danışıqların birinci mərhələsindən sonra yaydığı birgə bəyanatda vurğulanı ki, İran və ABŞ nümayəndələrinin iştirak etdiyi görüş müsbət və konstruktiv atmosferdə baş tutub, gələcək texniki danışıqlar üçün təməlin yaradılması da daxil olmaqla, ümidverici irəliləyiş əldə edilib.

Yeri gəlmişkən, İran ABŞ-nin 60 günlük sanksiya güzəştini qüvvəyə mindikcə, Asiyanın ən böyük neft alıcıları ilə danışıqları sürətləndirir. Bu barədə "Bloomberg" məlumat yayıb. Agentlik bildirib ki, bu müvəqqəti imkan sülh danışıqları davam edərkən belə, Tehrana ixracı bərpa etməyə və dənizdə yığılmış yükləri təmizləməyə şərait yaradacaq. Danışıqlarda iştirak edən treyderlərin sözlərinə görə, vasitəçilər və İran Milli Neft Şirkətinin nümayəndələri rəsmi icazə verilməmişdən əvvəl də Hindistan, Yaponiya, Cənubi Koreya və digər ölkələrdəki emalı zavodları ilə təmasda olublar. Mənbə qeyd edib ki, indi iş daha da sürətlənib, İran Asiya bazarında tələsik özünə yer eləməyə çalışır.

□ "Yeni Müsavat"

bu günlərdə çıxışında bir zür dəhlizi reallaşacaq. daha bəyan edib ki, Zəngə-

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

“Kənd təsərrüfatı, balıqçılıq və akvakultura məhsullarının istehsalı və emalı sahələrinin inkişafına dair 2026-2030-cu illər üçün Dövlət Proqramı”nın icrası ilə bağlı icra hakimiyyətləri qarşısında yeni vəzifələr müəyyənəndirilib. “Report” xəbər verir ki, bunu Prezidentin köməkçisi, Prezident Administrasiyasının İqtisadi siyasət və sənaye məsələləri şöbəsinin müdiri Natiq Əmirov Dövlət Proqramı çərçivəsində keçirilən Mil-Muğan iqtisadi rayonu üzrə regional müşavirədə bildirib.

Onun sözlərinə görə, icra hakimiyyəti başçıları Dövlət Proqramı əsasında aidiyyəti qurumların nümayəndələri ilə birlikdə aqrar sahənin əsas istiqamətləri üzrə hədəf göstəricilərini və nəticə indikatorlarını müəyyən etməli, hər bir rayonun 2026-2030-cu illər üçün sosial-iqtisadi inkişaf proqramının hazırlanmasını təmin etməlidirlər.

“İcra başçıları yerlərdə sahibkarlığın və yerli istehsalçıların dəstəklənməsi, emal müəssisələrinin, taxıl silolarının (taxıl siloları buğda, arpa və qarğıdalı kimi taxıl məhsullarının uzun müddət təhlükəsiz, quru və xarici təsirlərdən (yağış, istilik, zərərvericilər) qorunaraq saxlanması üçün nəzərdə tutulmuş xüsusi anbar qurğulardır - red.) və soyuducu anbarların yaradılması, müasir suvarma sistemlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalının artırılması, xüsusilə pambıqçılıq və taxılçılıqda məhsuldarlığın

nın icrası ilə bağlı təşkilati tədbirlərin həyata keçirilməsində əsas məsuliyyət yerli icra hakimiyyəti orqanlarının və bu sistmə daxil olan bütün qurumların üzərinə düşür”, - deyə N.Əmirov əlavə edib.

Bundan başqa, Prezidentin köməkçisi deyib ki, özəl sektor aqrar inkişafın aparıcı qüvvəsinə çevrilməlidir: “Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, özəl sektor nümayəndələrinin də Dövlət Proqramının icrasında xüsusi rolu olmalıdır. İnvestorları dəvət edərkən ki, bizdə bu gün idxal olunan məhsulların istehsalına onlar töhfə versinlər. Hesab edirik ki, aqrar sahədə fəaliyyət göstərən

lərdən biri olmalıdır”.

“Dövlət Proqramının icrasında cənab Prezident tərəfindən özəl sektorun rolunun xüsusi vurğulanması bir daha göstərir ki, kənd təsərrüfatının dayanıqlı inkişafı yalnız dövlət dəstəyi ilə deyil, fermerlərin, aqroparkların, emal müəssisələrinin, logistika şirkətlərinin, eləcə də texnologiya və müasir suvarma həlləri təqdim edən özəl sektor subyektlərinin fəal iştirakı ilə mümkündür. Beləliklə, qarşıdakı dövrdə özəl sektor yalnız istehsalçı kimi deyil, aqrar dəyər zəncirinin əsas iştirakçısı və aparıcı qüvvəsi kimi çıxış etməlidir. Fermer məhsul istehsal edir, emal müəssisəsi həmin məhsula əlavə də-

İcra başçılarını çətin sınaq gözləyir

Prezidentin köməkçisi: “İcra hakimiyyətləri qarşısında yeni vəzifələr müəyyən edilib”

yüksəldilməsi ilə bağlı nəzərdə tutulan hədəflərə nail olmaq üçün bütün zəruri tədbirləri həyata keçirməlidirlər. Onlar yerli imkanlardan istifadə etməklə Dövlət Proqramının fermerlər və sahibkarlar arasında təbliğini gündəlik fəaliyyətlərinin əsas istiqamətlərindən birinə çevirməli, bu işin təşkilatçıları qismində çıx-

xış etməli, dövrün tələblərinə uyğun sistemli və kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin etməlidirlər.

Aparılan təbliğat işinin əsasını Prezidentin kənd təsərrüfatı məsələlərinə həsr olunmuş müşavirədəki çıxışı təşkil etməlidir. Şəhər və rayon icra hakimiyyətlərinin hər bir əməkdaşı, o cümlədən ic-

ra başçılarının ərazi nümayəndələri həmin çıxışı dərinlən öyrənməli və təbliğat işlərini məhz bu istiqamətdə qurmalıdırlar. İcra başçıları bütün imkanları səfərbər etməklə sahibkarların və fermerlərin cənab Prezidentin çağırışına qoşulmaları üçün zəruri tədbirləri həyata keçirməlidirlər. Dövlət Proqramı-

hər bir sahibkar cənab Prezidentin bu çağırışına qoşularaq ölkəyə idxal olunan məhsulların yerli istehsalının artırılmasına öz töhfəsini verməlidir. İdxal olunan məhsulların ölkə daxilində istehsalının genişləndirilməsi və bununla da özünütəminatmə səviyyəsinin yüksəldilməsi bütün sahibkarlar üçün əsas vəzifə-

yər yaradır, logistika və saxlama infrastrukturunu məhsul itkilərini azaldır, ixracatçı isə məhsulu xarici bazarlara çıxarır. Nəzərə almaq lazımdır ki, bu zəncirin hər hansı bir həlqəsinin zəifləməsi və ya qırılması istehsalda əldə olunan nəticələrin tam iqtisadi dəyərə çevrilməsinə mane olur”, - deyə o vurğulayıb.

Kənd təsərrüfatı torpaqlarını beş hektardan az satmaq qadağası

Torpaq Məcəlləsində dəyişiklik kənd təsərrüfatı torpaqlarının kiçik hissələrə parçalanmasının qarşısını almaq məqsədi daşıyır

Azərbaycanda torpaq ehtiyatlarından səmərəli və dayanıqlı istifadənin təmin edilməsi, torpaqların konsolidasiyası üçün hüquqi baza formalaşdırılması nəzərdən tutulur.

Bu məqsədlə Torpaq Məcəlləsində, Mülki Məcəllədə, “Daşınmaz əmlakın dövlət kadastri, torpaqların monitorinqi və yerquruluşu haqqında”, “Torpaq bazarı haqqında” və “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilir.

Torpaq Məcəlləsində dəyişiklik kənd təsərrüfatı torpaqlarının kiçik hissələrə parçalanmasının qarşısını almaq, torpaq resurslarından tam istifadə etmək məqsədi daşıyır. Çünki parçalanma torpağın əkin məqsədilə istifadəsi azaldır, texnikadan səmərəli yararlanmaya mane olur, effektiv suvarma sistemləri qurulmasını çətinləşdirir, toxum, gübrə və digər aqrotekniki va-

sitələrdən məqsədyönlü istifadəni zəiflədir. Nəticədə istehsal xərcləri artır, məhsuldarlıq aşağı düşür, kənd ərazilərinin sosial-iqtisadi inkişafı ləngiyir. Bu sahəyə dair xüsusi hüquqi tənzimlənmənin olmaması isə torpaqların konsolidasiyasının ölkə miqyasında tam həyata keçirilməsinin

qarşısını alır. Bu boşluğu aradan qaldırmaq məqsədilə Torpaq Məcəlləsinə yeni 13-2-ci maddə əlavə edilir. Həmin maddə torpaqların konsolidasiyasını kənd təsərrüfatı məqsədilə torpaq sahələrinin mülkiyyətçilərin razılığı və ekvivalent bazar dəyəri əsasında birləşdirilməsi, bö-

lünməsi, sərhədlərinin yenidən müəyyən edilməsi, dəyişdirilməsi nəticəsində mülkiyyət hüquqlarının yenidən rəsmiləşdirilməsi, eləcə də ehtiyacdən asılı olaraq suvarma, meliorasiya, yol, enerji və digər mühəndis-kommunikasiya infrastrukturunu üzrə dəyişikliklərin həyata keçirilməsi pro-

sesi kimi müəyyən edir.

Konsolidasiya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı komissiyanın qərarı əsasında hazırlanan layihə ilə həyata keçirilir. Layihədə torpaq sahələrinin mövcud vəziyyətinin təhlili, yeni sərhəd-yerləşmə sxeminin mülkiyyətçilərlə razılaşdırılması, infrastruktur dəyişiklikləri əks etdirilir. Komissiyanın qərarı ilə təsdiq olunan bölgü sənədi daşınmaz əmlak hüquqlarının dövlət qeydiyyatı üçün əsas kimi çıxış edir. Bu mexanizm konsolidasiya prosesinin şəffaf, mübahisəsiz və hüquqi cəhətdən etibarlı şəklində başa çatdırılmasını təmin edir.

Layihə torpaq parçalanmasının yeni formada davam etməsinin qarşısını almaq məqsədilə kənd təsərrüfatı torpaqlarının alqı-satqı və digər özgeninkləşdirmə yolu ilə bölünməsinə yalnız nəticədə yaranan hər bir sahənin ölçüsü 5 hektardan az olmadığı hallarda yol verir. Bu məhdudiyyət kiçik, qeyri-səmərəli sahələrin yenidən yaranmasının qarşısını alır.

Bundan başqa, torpaqların könüllü konsolidasiyasını stimullaşdırmaq məqsədilə Mülki Məcəlləyə yeni 648-1-ci maddə əlavə edilir: kənd təsərrüfatı torpaq sahəsi satışa çıxarıldıqda həmin sahə ilə bilavasitə ümumi sərhədə malik torpaq sahəsi mülkiyyətçiləri həmin sahəni eyni şərtlərlə satın almaqda

üstünlük hüququna malik olurlar. Bu norma qonşu torpaq sahiblərinin öz sahələrini genişləndirməsinə, beləliklə, konsolidasiyaya təbii bazar mexanizmi vasitəsilə nail olunmasına şərait yaradır.

Miras yolu ilə torpaq parçalanmasının qarşısını almaq üçün isə məcəllənin 1 282-ci maddəsinə dəyişiklik edilir: vəresəlik zamanı kənd təsərrüfatı torpağının bölünməsinə yalnız hər bir hissənin 5 hektardan az olmaması şərti ilə yol verilir. Bölgü mümkün olmadıqda torpaq təsərrüfatla birlikdə satıla, vəresələr isə paylarını pul şəklində ala bilərlər. Bundan əlavə, konsolidasiyaya dair bölgü sənədi daşınmaz əmlak hüquqlarının dövlət qeydiyyatı üçün əsas olan sənədlər siyahısına daxil edilir.

Qanun layihəsi torpaqların konsolidasiyasının həyata keçirilməsi üçün vahid hüquqi əsas formalaşdırır. Layihənin hazırlanmasında geniş miqyasda torpaq konsolidasiyası təcrübəsinə malik ölkələrin, o cümlədən Türkiyənin, habelə digər ölkələrin hüquqi aktları və prinsipləri təhlil edilərək yerli şəraitə uyğunlaşdırılıb. Sənədin qəbulu kənd təsərrüfatında məhsuldarlığın artırılması, torpaq resurslarından səmərəli istifadənin təmin edilməsi, ərzaq təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi və kənd yerlərinin inkişafı üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

"3+3" formatını işə salmaq

Türkiyəyə həvalə olunub

Türkiyənin baş diplomatının Rusiyaya səfəri ilə bağlı maraqlı açıqlamalar

Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidanın Rusiyaya rəsmi səfəri regionda baş verən proseslər fonunda xüsusi diqqət çəkib. Fidan səfər çərçivəsində Moskvada rusiyalı həmkarı Sergey Lavrovla danışıqlar aparıb, daha sonra isə Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə görüşüb. Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan Rusiyaya səfəri zamanı "3+3" (Azərbaycan, Türkiyə, Rusiya, İran, Ermənistan və Gürcüstan) formatını sülhün və regional əməkdaşlığın qurulması üçün vacib mexanizm adlandırır. O, platformanın əhəmiyyətli birgə layihələrin həyata keçirilməsinə imkan verəcəyini vurğulayıb, lakin ölkələr arasında qarşılıqlı inamsızlıq kimi maneələrin mövcudluğunu etiraf edib.

Türkiyənin baş diplomatı səfər zamanı Cənubi Qafqazda "3+3" formatının işə salınması barədə razılığa gəldiyini bildirib. O, bu formatın Türkiyə, Rusiya, Azərbaycan, İran, Ermənistan və Gürcüstan arasında əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi üçün çox vacib bir mexanizm olduğunu vurğulayıb.

Hazırda Gürcüstanı "3+3" formatında iştirak etməkdən çəkirdən məhz siyasi məhdudiyyətlərdir, lakin iqtisadi məntiq formatın inkişafını yaxından izləməyə imkan verir. Bu, bizdən də asılıdır. "3+3" formatının uzunmüddətli dayanıqlılığı və sabitliyi üçün ən vacib amilin bütün qarşı tərəfləri eşitmək qabiliyyəti olduğunu anlamaq vacibdir. Biz onları dinləməli və bütün iştirakçıların maraqlarını başa düşməliyik. Təəssüf ki, siyasi münasibətlər bəzən iqtisadi əməkdaşlıq imkanlarını əngəlləyir. Bu vəziyyət hansı perspektivlər vəd edir?

Deputat Sahib Aliyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidanın Rusiyaya bu səfəri ilk növbədə NATO-nun Ankarada keçiriləcək sammiti öncəsi, həmin sammitin

gündəliyindəki əsas məsələlərlə bağlı Moskvanın mövqeyini dəqiqləşdirmək, mümkün çərçivədə həmin mövqeyə təsir etmək və eyni zamanda öz əlini gücləndirmək məqsədi daşıyırdı: "Xatırladım ki, Ankaradakı sammitdə gündəlikdəki əsas məsələlərdən biri Ukraynadakı müharibə və Qara dənizin təhlükəsizliyi məsələləridir. Burada "3+3" formatında danışıqların davam etdirilməsinə toxunulması da indiki şəraitdə mümkün ola bilər. Bəlkə də təəccüblü qarşılanacaq ki, buna ehtiyac varmı? Çünki onsuz da proseslər məhz Azərbaycanla Ermənistanın, eləcə də Türkiyə ilə Ermənistanın apardığı ikitərəfli danışıqlar formatında həm Ankaranın, həm də Bakının istədiyi istiqamətdə gedir. Amma unutmaq olmaz ki, həm Rusiyanın, həm də İranın bu proseslərə maneçilik törətmək potensialı var və onları imic itkisi məsələsi o qədər də düşündürmür. Çünki bizdə bir məsələ var, deyirlər ki, "islanılmış yağışdan nə qorxusu?"

S.Aliyev digər məqamlara da diqqət çəkdi: "Eyni zamanda, "3+3" formatında regional məsələlərin həlli Türkiyənin həm Qərbdəki

müttəfiq-rəqibləri qarşısında mövqələrini gücləndirir, bu, onların Qafqazda fəal oyunçu qismində çıxış etmələrinin qarşısını alır, həm də Rusiya və İranla bölgədəki proseslərə yanaşmadakı fikir ayrılıqlarını danışıqlar masası üzərinə gətirir. Açıqını deyim ki, "3+3" formatında Türkiyə ilə Azərbaycanın mövqeyi heç zaman indiki qədər güclü olmayıb. Çünki əvvəllər Ermənistanın bu formatda birənəli şəkildə Rusiyanın və İranın yanında yer alacağı düşünüldükdə, indi fərqli reallıqlar var. Ona görə də Türkiyənin bu məsələdə də Rusiya ilə danışıqlar aparmaq istəməsi tamamilə anlaşılandır".

Siyasi şərhçi Tural İsmayılov isə bildirdi ki, Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidanın Moskvaya reallaşdırdığı rəsmi səfər, həmkarı Sergey Lavrov və Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə keçirdiyi yüksək səviyyəli görüşlər Cənubi Qafqazın geosiyasi mənzərəsində yeni bir mərhələnin anonsu kimi qiymətləndirilməlidir: "Regionda qlobal və regional güclərin maraqlarının toqquşduğu bir vaxtda, Ankaranın regional sahiblik prinsipinə əsaslanan "3+3" əməkdaşlıq formatını yenidən gündəmin mərkəzinə gətirməsi həm diplomatik çevikliyin, həm də strateji uzaqgörənliyin göstəricisidir. Bu diplomatik gedişat regional sabitliyin təminatında Azərbaycan və Türkiyə tandeminin həlledici rolunu bir daha qabardır. "3+3" formatı mahiyyət etibarilə re-

gionun problemlərinin kənar qüvvələrin müdaxiləsi olmadan, məhz region ölkələri tərəfindən həll edilməsi fəlsəfəsinə söykənir. Hakan Fidanın bu platformanı sülhün və regional əməkdaşlığın qurulması üçün vacib mexanizm adlandırması, xüsusilə Qərbin regiona nüfuz etməyə çalışdığı bir dövrdə Bakı və Ankaranın ortaq geosiyasi iradəsini əks etdirir". Siyasi şərhçi qeyd etdi ki, Azərbaycanın 44 günlük Vətən mü-

haribəsində qazandığı tarixi zəfərdən sonra regionda yaranmış yeni reallıqlar regional integrasiyanı qaçılmaz edir: "Bu prosesdə Türkiyə regional moderator, Azərbaycan isə logistik və strateji mərkəz kimi çıxış edir. Perspektivlər baxımından yanaşsaq, bu vəziyyət ilk növbədə iqtisadi məntiqin siyasi çəkişmələr üzərində qələbə çalması zərurətini ortaya qoyur. Hazırda Gürcüstanın Rusiya ilə mövcud olan ərazi problemləri və siyasi məhdudiyyətləri səbəbindən bu formata ehtiyatla yanaşması məlumdur. Lakin iqtisadi reallıqların tamamilə fərqli bir mənzərə diktə edir. Cənubi Qafqazdan keçən nəqliyyat-logistika dəhlizləri, xüsusilə Orta dəhliz və Zəngəzur dəhlizinin açılması perspektivi regionu qlobal ticarətin mərkəzinə çevirir. Gürcüstanın bu inkişafı yaxından izləməsi və tamamilə kənarda qalmamaq istəyi iqtisadi rəşallizmdən xəbər verir. Rəsmi Tiflis anlayır ki, Azərbaycan və Türkiyə ilə mövcud olan strateji enerji və nəqliyyat layihələri - Bakı-Tiflis-Ceyhan, Bakı-Tiflis-Qars və sair - onun iqtisadi təhlükəsizliyinin əsas sütunlarıdır. Bu səbəbdən siyasi ritorikaya baxmayaraq, "3+3" formatının təklif etdiyi regional layihələr Gürcüstan üçün tamamilə cəlbedicidir".

T.İsmayılovun sözlərinə görə, formatın uzunmüddətli dayanıqlılığı üçün Hakan Fidanın da vurğuladığı kimi, "bütün qarşı tərəfləri eşitmək qabiliyyəti" şərtidir: "Bu kontekstdə

Azərbaycan Türkmənistandan nə alır və nə satır?

"Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Türkmənistan Prezidenti Sərdar Berdiməhəmmədovun mətbuata açıqlamalarında iqtisadi əlaqələrin daha da gücləndirilməsi ilə bağlı həyata keçirilən layihələrə xüsusi yer ayrıldı".

Bu barədə deputat Vüqar Bayramov sosial media hesabında paylaşım edib.

Deputat imzalanan anlaşmaların iki ölkə arasında iqtisadi və ticari əlaqələrin daha da dərinləşməsinə xidmət edəcəyini deyib.

"Azərbaycan Prezidentinin qeyd etdiyi kimi, ölkələr arasında iqtisadi əməkdaşlığı daha da inkişaf etdirərək şaxələndirmək üçün böyük potensial var. Əsas prioritet qeyri-neft-qaz sektoru üzrə dərinləşmiş əməkdaşlığa nail olmaqdır", - deyər Vüqar Bayramov bildirib.

Bəs Türkmənistandan hansı məhsulları alırıq və qardaş dövlətə nə satırıq?

"Azərbaycanla Türkmənistan arasındakı ticarət dövriyyəsi həm enerji, həm də qeyri-neft-qaz məhsullarını əhatə edir. 2026-cı ilin ilk 4 ayında Azərbaycan Türkmənistandan reaktiv mühərriklər üçün kerosin yanacağı (4 milyon 190 min dollar), mineral və ya kimyəvi azot gübrələri, suda məhlulu (1 milyon 980 min dollar), emalin spesifik prosesləri üçün, proseslərdə kimyəvi çevirmələr üçün maye yanacaq (1 milyon 496 min dollar), sürtkü yağları (944 min dollar), şokolad və ondan hazırlanan digər məmulatlar (638 min dollar), kimyəvi toxuculuq materiallarından olan kisə və paketlər (363 min dollar) və digər məhsulları idxal edib.

Azərbaycanın Türkmənistana ixracına gəldikdə isə ağ şəkər və kimyəvi cəhətdən təmiz saxaroza (6 milyon 47 min dollar), dəmirdən və ya aşqarlanmış poladdan istilənmiş, yaymadan sonra oyuqları və çıxıntıları olan məhsullar (4 milyon 885 min dollar), kimyəvi çevirmələr üçün sürtkü yağları (1 milyon 913 min dollar), kərə yağı (929 min dollar), ağır distilyatlar, qazoyllar, dizel yanacağı (514 min dollar) və digər məhsulları qardaş dövlətə satırıq.

Bütövlükdə, sözügedən dövrdə Azərbaycanla Türkmənistan arasında 199 məhsul növü üzrə idxal və ixrac əməliyyatları həyata keçirilib. Qarşılıqlı yüksək səviyyəli səfərlərin iki ölkə arasında münasibətlərin daha da dərinləşməsinə səbəb olmaqla yanaşı, qarşılıqlı əlaqələrdə yeni səhifə açacağı gözlənilir", - deyər iqtisadçı qeyd edib.

Azərbaycan və Türkiyənin yürütdüyü diplomatiya inklüzivliyi ilə seçilir. Bakı və Ankarada Ermənistanı təcrid etmək deyil, əksinə, onu regional layihələrə cəlb etməklə destruktiv siyasətdən yayındırmağa çalışır. Ermənistanın bu platformada iştirakı, onun Türkiyə və Azərbaycanla münasibətlərini normalaşdırmasından və blokadan çıxmasından keçir. "3+3" bu baxımdan İrəvana tək cəmi Rusiya və ya Qərb deyil, birbaşa qonşuları ilə etimad mühiti yaratmaq üçün real şans təklif edir. Təhlil göstərir ki, siyasi münasibətlərin iqtisadi imkanları əngəlləməsi tendensiyası regional sabitliyə ən böyük təhdiddir. Lakin Azərbaycan və Türkiyənin sarsılmaz müttəfiqliyi bu maneələri aşmaq üçün güclü bir lokomotiv rolunu oynayır. Ankaranın Moskva ilə qurduğu balanslaşdırılmış di-

aloq və Bakının regionda diktə etdiyi yeni geosiyasi nizam "3+3" formatının sadəcə kağız üzərində deyil, masada və meydan-da işlək bir mexanizmə çevrilməsinə şərtləndirir".

Ekspert hesab edir ki, yaxın gələcəkdə bu vəziyyət regiona investisiya axınının artması, Transxəzər marşrutlarının şaxələndirilməsi və təhlükəsizlik arxitekturasının yerli dinamikalar əsasında formalaşması perspektivlərini vəd edir: "Əgər iştirakçı dövlətlər qarşılıqlı inamsızlığı iqtisadi qazanclar fonunda idarə edə bilsələr, Cənubi Qafqaz geosiyasi rəqabət meydanından birgə rifah və integrasiya məkanına çevriləcək. Bu böyük geosiyasi transformasiyanın memarı və əsas hərəkətverici qüvvələri isə şübhəsiz ki, Azərbaycan və Türkiyədir".

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Çən dövrü yenidən qayıdır

Azərbaycanın su ehtiyatları və olan suyun da itkisiz istifadəsi arzuolunan səviyyədə deyil. Amma paytaxtdakı bugünkü problem su ehtiyatlarının azlığı yox, məhz texniki məsələlərlə bağlıdır. Bunu İri Şəhərlərin Birləşmiş Su Təchizatı Xidməti də rəsmən etiraf edir.

Qurum rəsmi açıqlamasında bəyan edir ki, "su anbarlarında qəbul edilən suyun miqdarını və sutəmizləyici qurğuların məhsuldarlığını artırmaq məqsədilə texniki işlər davam etdirilir. Bu istiqamətdə görülən işlər çərçivəsində verilən suyun həcmi müvəqqəti azaldılıb".

Ardınca bildirilib ki, nəticədə müxtəlif rayonların ərazilərində suyun verilmə saatlarında 2-3 saatlıq azalmalar tətbiq olunur və su qrafiklə verilir: "Hazırda tənzimləmə işləri yekunlaşmaq üzrədir. Mütəxəssislərin iştirakı ilə 2 gün ərzində su tədarükünü stabiləşdirmək, normal rejim təminatını bərpa etmək mümkün olacaq".

Birincisi, "azalmalar" 2-3 saatlıq deyil. Elə ərazilər var ki, artıq bir həftədir bir damcı da su almır. Buna xüsusilə Yeni Günəşli və Qaraçuxur qəsəbələrinin müəyyən ərazilərini və şəhərin digər çoxsaylı hissələrini aid etmək olar. Bu ərazilərdə suyun olmaması təzyiqin aşağı olması ilə əlaqələndirilir. Təzyiqin aşağı olması isə müvafiq qurumun da etiraf etdiyi kimi, anbarlarda suyun olmaması ilə deyil, texniki məsələlərlə bağlıdır.

İkincisi, açıqlamada deyilir ki, problem müvəqqətidir və 2 günə "su tədarükünü stabiləşdirmək" mümkün olacaq. Ötən illərin təcrübəsi göstərir ki, bəzi rəsmi qurumlar? yumşaq desək, vədlərinə sadıq deyillər. Bu halda da "2 gün" deyilsə, bu rəqəmi azı 2-yə, yaxud 3-ə vurmaq lazımdır. Nəhayət, yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, bu problem hər il yay gələr-gəlməz baş qaldırır. Olmazmı ki, müvafiq qurum həmin bu "su anbarlarında qəbul edilən suyun miqdarını və sutəmizləyici qurğuların məhsuldarlığını artırmaq məqsədilə texniki işlər" vaxtında, yay mövsümü öncəsi həyata keçirsin, yayın "cır-ha-cırında" yox?

Bir sözlə, illər dəyişir, su təsərrüfatının adı və ona rəhbərlik edənlər dəyişir, amma Bakının su problemi olduğu kimi qalır. Bunu bilən vətəndaşlar da hər yay olduğu kimi, su çənələrinin və su maşınlarının ümidinə qalır. Paytaxt sakinləri susuzluqdan qurtuluşun yollarını axtarır. Çəni olanlar vaxtında onları doldurmağa, olmayanlar isə çən almağa tələsirlər.

Yeri gəlmişkən, ötən illərdə bəzi paytaxt rayonlarında yaşayış binalarının damındakı çənələr müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən yığışdırıldı. Lakin zaman və şərtlər həmin çənələrin yenidən bərpasını tələb edir. Yəni bir növ "çən dövrü"ne qayıdış baş verir. Əlbəttə ki, bu çənələr də doldurmağa su tapılsa...

□ **Azpolitika.info**

Azərbaycanda su qıtlığı müşahidə olunur ki, bu da ən böyük problemdən biridir. Son illər ölkədə bir sıra su anbarlarının tikilməsinə, Xəzərin suyunun duzsuzlaşdırılması istiqamətində addımlar atılmasına, paytaxtda və regionlarda yağış suyunun evlərə belə dolmasına baxmayaraq yenə su qıtlığı müşahidə olunur.

Hətta kənd təsərrüfatı dünyada, eləcə də Cənubi Qafqazda ciddi problemlə üzləşib, hazırda problemlər nədən qaynaqlanır?

Mövzu ilə bağlı **Azərbaycan Ekologiya Standartlarının Monitoring Fondunun prezidenti, biologiya elmləri doktoru, professor, Turan Elmlər Akademiyasının akademiki Rauf Sultanov** "Yeni Müsavat"a danışib. Professor qeyd edib ki, son vaxtlar Azərbaycanda su ilə bağlı yaranan problemlər həm su qıtlığı, həm də intensiv yağıntılardan yaranan çətinliklərlə əlaqədardır: "Azərbaycanın suya olan tələbatının təxminən üçdə iki hissəsi transsərhəd çaylar

dünyada, eləcə də Cənubi Qafqazda ciddi problemlə üzləşib, hazırda problemlər nədən qaynaqlanır?

Mövzu ilə bağlı **Azərbaycan Ekologiya Standartlarının Monitoring Fondunun prezidenti, biologiya elmləri doktoru, professor, Turan Elmlər Akademiyasının akademiki Rauf Sultanov** "Yeni Müsavat"a danışib. Professor qeyd edib ki, son vaxtlar Azərbaycanda su ilə bağlı yaranan problemlər həm su qıtlığı, həm də intensiv yağıntılardan yaranan çətinliklərlə əlaqədardır: "Azərbaycanın suya olan tələbatının təxminən üçdə iki hissəsi transsərhəd çaylar

Qafqazda ən az su Azərbaycandadır - SOS!

Ekspert deyir ki, yağış sularının axıb itməsinin qarşısı alınmalıdır

hesabına ödənilir. Yəni bu sular qonşu ölkələrin ərazilərindən keçərək Azərbaycana daxil olur. Qalan hissə isə ölkənin daxili su ehtiyatları hesabına formalaşır. Bu gün Bakı şəhərində intensiv yağışlar və sel suları müəyyən problemlər yaradır. Əlbəttə, bu problemlərin yaranmasında kanalizasiya və drenaj xətlərinin tutumunun düzgün hesablanmaması da müəyyən rol oynayır. Amma mən bir məqamı xüsusilə vurğulamaq istəyirəm: bu gün biz Allaha şükür etməliyik ki, Azərbaycanda bu qədər yağış yağır. Bu, Allahın bizə verdiyi böyük nemətdir. Ona görə də bu məsələyə daha ciddi yanaşmaq lazımdır.

Bilirsiniz ki, işğaldan azad olunmuş Qarabağ ərazisində çoxlu sayda su elektrik stansiyaları və su anbarları tikilir. Son beş il ərzində orada suların toplanması və səmərəli istifadəsi istiqamətində xeyli iş görüldü. Amma onu da qeyd etməliyəm ki, görülən bu işlər nə qədər böyük olsa da, respublika miqyasında görüləli işlərin təxminən 5 faizini təşkil edir. Azərbaycanın suya olan tələbatını tam ödəmək üçün Böyük Qafqaz sıra dağlarının ətəklərində də analoji layihələrin həyata keçirilməsi vacibdir.

Burada iki mühüm məsələ var. Kür çayı öz başlanğıcını Türkiyədən götürərək Gürcüstandan keçir və Azərbaycana daxil olur. Araz çayı isə Türkiyədən başlayaraq Ermənistan ərazisindən keçib Azərbaycana gəlir. Beynəlxalq konvensiyalara görə nə Türkiyənin, nə də Gürcüstanın Kür çayının axınının qarşısını almaq hüququ yoxdur.

Digər tərəfdən, Azərbaycanın coğrafi mövqeyi bizim üçün olduqca əlverişlidir. Çünki Kür çayı ölkəmizə daxil olduğdan sonra onun istifadəsi Azərbaycan dövlətinin səlahiyyətindədir. Hazırda Azərbaycan Kür çayının suyundan Bakının suya olan tələbatını ödəmək məqsədilə istifadə edir. Su Ceyranbatan su anbarına yönəldilir, böyük vəsait hesabına təmizlənir və paytaxtın içməli su təminatında istifadə olunur".

Professorun fikrincə, burada mühüm bir səhv mövcuddur: "Hələ Ulu öndər Heydər Əliyev də çıxışlarında qeyd etmişdi ki, Kür çayından su Araz çayına qovuşmamışdan əvvəl götürülməlidir. Çünki Araz çayı Ermənistan ərazisində, eləcə də müəyyən dərəcədə Azərbaycan ərazisində müxtəlif çirklənmələrə məruz qalır. Bu məsələyə yenidən baxılmalı və həmin səhv aradan qaldırılmalıdır.

İkinci mühüm məsələ isə ondan ibarətdir ki, Azərbaycanın əsas su ehtiyatlarının böyük hissəsi nəticədə Kür və Araz vasitəsilə Xəzər dənizinə axır. Halbuki ölkə ərazisində Kür və Arazın çoxsaylı qolları mövcuddur. Mən dəfələrlə qeyd etmişəm ki, yağış sularının axıb itməsinin qarşısı alınmalıdır. Nəyə görə? Çünki yağış suları təmiz sulardır. Onları toplamaq, xüsusi su anbarlarında saxlamaq və sonradan içməli su kimi istifadə etmək mümkündür. Bu məqsədlə tikiləcək su anbarları ənənəvi anbarlardan fərqlənməlidir. Dünya təcrübəsinə uyğun olaraq onlar daha dərin olmalıdır. Həmçinin bəndlər və anbarlar elə layihələndirilmə-

lidir ki, onların müəyyən hissəsi torpaqla təmasda olsun. Bu, həm torpağın təbii funksiyalarını qoruyur, həm də ətrafda biosistemin formalaşmasına imkan yaradır. Belə ərazilərdə ağaclar ekmək, yaşıllıq zolaqları yaratmaq mümkündür. Suyun torpaqla təbii təması nəticəsində onun keyfiyyəti daha yaxşı qorunur və suyun iylənməsinin qarşısı alınır.

Bu su anbarları həm də dərin olmalıdır ki, suyun hava ilə təmas səthi minimum olsun və buxarlanma səviyyəsi aşağı düşsün. Bildiyiniz kimi, Xəzər dənizində buxarlanmanın həcmi ora daxil olan suyun həcmindən çox olduğu üçün bu gün dənizdə su səviyyəsinin azalması müşahidə olunur.

Məhz buna görə də yağış sularının toplanacağı su anbarları xüsusi formada layihələndirilməlidir".

Rauf Sultanov digər çıxış yollarından da danışib: "Azərbaycan ərazisi amfiteatr formasındadır. Burada həm yüksək dağlıq, həm dağətəyi, həm də düzənlik sahələr mövcuddur. Dağlardan axan sular dağətəyi ərazilərə çatmamış xüsusi şlüzlər vasitəsilə toplanmalı və su anbarlarına yönəldilməlidir. Bundan əlavə, su anbarına qədər müəyyən məsafələrdə şlüzlər qurulmalıdır ki, su sürətlə deyil, sakit axınla hərəkət etsin. Bu zaman müxtəlif qarışıqlar çökərək ayrılır və daha təmiz su əldə etmək mümkün olur. Eyni prinsip dağətəyi ərazilərdən Araz hövzəsinə doğru axan yağış sularına da tətbiq edilməlidir. Bu sular Azərbaycanın çox qiymətli təbii sərvətlərindən biridir. Bu gün Sumqayıt şəhərində

Xəzər dənizinin suyunun duzsuzlaşdırılması ilə bağlı böyük layihə həyata keçirilir. Artıq sübut olunub ki, yüksək təzyiq texnologiyalarından istifadə etməklə Xəzərin suyunu təmizləyib yüksək keyfiyyətli içməli su əldə etmək mümkündür və bu su Bakı şəhərinin təminatında istifadə oluna bilər.

Lakin burada maraqlı bir məntiq ortaya çıxır. Necə olur ki, yağış sularını əvvəlcə Kür və Araz vasitəsilə Xəzərə axıdıraq, daha sonra isə həmin suyu yenidən Xəzərdən götürərək böyük vəsait hesabına təmizləyirik? Halbuki həmin yağış sularını əvvəlcədən toplamaq və istifadə etmək daha səmərəli və daha ucuz başa gəlir.

Xəzər suyunun duzsuzlaşdırılması texnologiyası xüsusilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində geniş tətbiq olunan və mühüm nəticələr verən layihələrdən biridir. Bu, vacib istiqamətdir. Lakin daha vacibi yağış sularının Xəzərə çatmadan toplanması və təmizlənməsidir".

Professor rayonlarda mövcud olan içməli su qıtlığı haqda isə qeyd edib: "Müşahidə edirik ki, bəzi kəndlərdə insanlar çaylardan 300-400 metr məsafədən şlanqlarla su götürməyə məcbur qalırlar. Həyətəni sahələrdə ağaclar quruyur, insanlar tərəvəz və bostan məhsulları yetişdirə bilmirlər. Bu faktlar göstərir ki, Azərbaycanın suya olan tələbatı olduqca böyükdür. Buna görə də yağış sularının toplanması, təmizlənməsi və ölkə üzrə müxtəlif zonalarda istifadəsi gələcək üçün strateji əhəmiyyət daşıyan məsələlərdən biridir".

□ **Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"**

Bu ilin I rübündə Azərbaycanın kapital və maliyyənin hərəkəti hesabının mənfi saldosu (ölkədən kapital və maliyyə axını) 2 milyard 177,8 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Bu barədə Azərbaycan Mərkəzi Bankına istinadən xəbər verilir. Məlumatla görə, bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 77,7 % çoxdur. Bildirilib ki, rüb ərzində Azərbaycanın xalis maliyyə aktivləri 181,6 milyon ABŞ dolları, xalis maliyyə öhdəlikləri isə 1 milyard 995 milyon ABŞ dolları artıb, ayrıca kapital hesabında isə 1,2 milyon dollar kəsir olub. Bəs ölkədən çıxan bu qədər vəsait hansı istiqamətlərə yönəlib və kapital çıxışının kəskin artmasının əsas səbəbləri nələrdir? İddia olunur ki, biznes qurmaqda çətinlik çəkən insanların vəsaitlərini xaricə çıxaraq, Gürcüstanda, Özbəkistan, Qazaxıstan və Türkiyədə müxtəlif biznes qurmağa çalışırlar. Bütün bu amillər ölkədən çıxan vəsaitin həcminə təsir göstərən əsas səbəblərdir. Kapital axını üçün narahat olmaliyımı, yoxsa bu, normal prosesdir?

İqtisadçı ekspert Xəlid Kərimli "Yeni Müsavat"a deyib ki, Azərbaycan iqtisadiyyatında son dövrlər diqqət çəkən məqamlardan biri də ölkədən xaricə yönələn kapital axınının həcmnin artmasıdır: "Bu statistika ilk baxışdan narahatlıq yarada bilər. Cəmiyyətdə belə bir təsəvvür formalaşıb ki, kapitalın ölkədən çıxması iqtisadi böhranın, investor etimadsızlığının və ya maliyyə sabitliyinin pozulmasının göstəricisidir. Lakin məsələyə peşəkar iqtisadi yanaşma fərqli mənərə ortaya qoyur. Əslində kapitalın hərəkəti müasir global iqtisadiyyatın təbii tərkib hissəsidir. Dünyanın bütün açıq iqtisadiyyatlarında sahibkarlar və investorlar vəsaitlərini müxtəlif ölkələr arasında bölüşdürür, daha gəlirli və daha təhlükəsiz investisiya imkanları axtırırlar. Azərbaycan iş adamlarının son illərdə Türkiyə, Gürcüstan, Özbəkistan və Qazaxıstan kimi ölkələrə maraq göstərməsi də bu baxımdan təəccüblü deyil. Bu gün xaricə yönələn vəsaitlərin əsas hissəsi bir neçə istiqamət üzrə cəmlənir. Ən böyük pay daşınmaz əmlak sektoruna məxsusdur. Xüsusilə Türkiyə və Gürcüstanda mənzil, hotel, ofis və digər kommersiya obyektlərinin

alınması artıq uzun illərdir davam edən tendensiya çevrilib. Burada məqsəd yalnız

Ölkədən çıxarılan milyonlar

Ekspert Azərbaycandan xaricə yönələn kapital axınının həcmnin artmasının səbəblərini izah edir

vəsaiti qorumaq deyil. Daşınmaz əmlak həm də sahibkara sabit icarə gəliri və aktivlərinin dəyərinin artması imkanı yaradır".

Ekspert digər istiqamətin xidmət və ticarət sektoru olduğunu bildirib: "Son illərdə Mərkəzi Asiya ölkələri, xüsusilə Özbəkistan xarici investorlar üçün geniş imkanlar açıb. Vergi güzəştləri, sadələşdirilmiş inzibati prosedurlar və böyük istehlak bazarı bu ölkələri investorlar üçün cəlbedici edir. Azərbaycanlı sahibkarların logistika, restoran biznesi, pərakəndə ticarət, tikinti və xidmət sahələrində bu bazarlara maraq göstərməsi təsadüfi deyil. Kapitalın xaricə yönəlməsi-

nin səbəblərini araşdırarkən əsas məsələ onun hara getməsi deyil, niyə getməsidir. Sahibkarlar iqtisadi hesablamalarla qərar qəbul edirlər. Əgər hansısa ölkədə biznes açmaq daha rahatdırsa, vergi yükü aşağıdırsa, bazarın həcmi böyükdürsə və investisiyanın geri dönüş müddəti daha qısadırsa, kapital da təbii olaraq həmin istiqamətə yönələcək".

Ekspert vurğulayıb ki, ölkəmiz üçün əsas məsələ yerli sahibkarların öz vəsaitini daha çox ölkə daxilində yatırmalarına maraqlı etməkdir: "Vergi siyasəti, investisiya qərarlarına təsir edən amillər sırası daha genişdir. Rəqabət mühiti, ba-

zarlara çıxış imkanları, maliyyə resurslarına əlçatanlıq, məhkəmə sistemində etibar, mülkiyyət hüququnun qorunması və bürokratik prosedurlar sahibkarın qərarında mühüm rol oynayır. Kapital özünü təhlükəsiz hiss etdiyi, daha yüksək gəlir əldə edə biləcəyi mühitə üstünlük verir. Digər tərəfdən, ölkədən kapital axınının artmasını dərhal təhlükə kimi qiymətləndirmək də düzgün olmazdı. Azərbaycanın tədiyə balansının əsas dayağı olan enerji sektoru hələ də ölkəyə böyük həcmdə valyuta gətirir. Neft və qaz ixracı hesabına formalaşan valyuta gəlirləri xaricə çıxan vəsaitləri kompensasiya edir. Dövlət Neft

Fondunun və Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatları yüksək səviyyədə qalır. Manatın məzənnəsi üzərində ciddi təzyiq müşahidə olunmur. Bu səbəbdən mövcud vəziyyət maliyyə sabitliyi baxımından təhlükəli hesab edilmir. Lakin statistika iqtisadi siyasət baxımından mühüm signal çatdırır. Yerli kapitalın əhəmiyyətli hissəsi başqa ölkələrdə yeni zavodlar, logistika mərkəzləri, restoran şəbəkələri və ya daşınmaz əmlak layihələri yaradırsa, bu, həmin investisiyaların Azərbaycanda reallaşması üçün əlavə təşviqlərə ehtiyac olduğunu göstərir. Çünki hər bir xarici investisiya layihəsi ilə yanaşı, potensial iş yerlə-

ri, vergi daxilolmaları və əlavə iqtisadi dəyər də ölkə xaricinə daşınmış olur".

Ekspert qeyd edib ki, bu gün regionda investor uğrunda ciddi rəqabət gedir: "Özbəkistan, Qazaxıstan, Gürcüstan və Türkiyə son illər biznes mühitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində ardıcıl addımlar atır, xarici və yerli investorlar üçün yeni güzəştlər tətbiq edir. Azərbaycan da bu rəqabətdə mövqelərini qorumaq və gücləndirmək üçün biznes mühitinin daha da təkmilləşdirilməsinə ehtiyac duyur. Nəticə etibarilə, kapital axınının artması

hazırkı mərhələdə iqtisadi böhran əlaməti deyil. Makroiqtisadi sabitlik qorunur, valyuta ehtiyatları kifayət qədərdir və maliyyə sistemi təhlükə ilə üzləşməyib. Ancaq bu rəqəmlər ölkə iqtisadiyyatının gələcək inkişafı baxımından vacib mesaj verir: yerli kapitalın ölkə daxilində qalması üçün daha rəqabətli, daha şəffaf və daha cəlbedici investisiya mühiti formalaşdırılmalıdır. Çünki iqtisadiyyatın uzunmüddətli dayanıqlılığı yalnız enerji gəlirləri ilə deyil, ölkə daxilində yaradılan yeni müəssisələr, istehsal sahələri və iş yerləri ilə təmin olunur".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Azərbaycanda 7 min manatlıq yeni cərimə

Kraudfanding haqqında qanunvericiliyin pozulması nə deməkdir?

Kraudfanding haqqında qanunvericiliyin pozulmasına görə cərimələr müəyyən-

şır. Teleqraf.az xəbər verir ki, bununla bağlı İnzibati Xətalər Məcəlləsinə yeni maddələr əlavə edilməsi tək-

lif olunub. Qanun layihəsi Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu və Əmək və sosial siyasət komi-

tələrinin birgə iclasında müzakirəyə çıxarılıb. Sənədə əsasən, kraudfanding platformasının operatoru tərəfindən açıqlanmalı və ya dərc edilməli olan məlumatların açıqlanmamasına və ya dərc edilməsinə görə vəzifəli şəxslər 1500 manatdan 2000 manatadək, hüquqi şəxslər isə 3000 manatdan 4000 manatadək cərimə ediləcəklər.

Kraudfanding platformasının operatoru tərəfindən fəaliyyətinə dair hesabatların Mərkəzi Banka təqdim edilməsindən yayınmağa və ya imtina edilməsinə, yaxud təhərrif edilmiş məlumatın verilməsi və ya onların təqdim edilməsi müddətinin pozulmasına görə vəzifəli şəxslər 1000 manatdan 1500 manatadək

məbləğdə, hüquqi şəxslər 2000 manatdan 3000 manatadək məbləğdə cərimə ediləcəklər.

Qeyd edilib ki, kraudfanding platformasının operatoru tərəfindən platformanın idarə edilməsi ilə əlaqədar saxlanılmalı məlumatların və sənədlərin saxlanması qaydalarının pozulmasına görə vəzifəli şəxslər 500 manatdan 600 manatadək, hüquqi şəxslər 1000 manatdan 1500 manatadək məbləğdə cərimə ediləcəklər.

Sənədə əsasən, kraudfanding sahəsində kraudfanding platformasının operatoru tərəfindən pul vəsaitlərinin idarə olunması qaydalarının pozulmasına görə - vəzifəli şəxslər 2000 manatdan 3000 manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər 6000 manatdan 7000 manatadək məbləğdə cərimə edilir.

Kradufanding sahəsində kraudfanding platformasının operatoru tərəfindən kraudfanding kampaniyasının keçirilməsi qaydalarının pozulmasına görə vəzifəli şəxslər 2000 manatdan 3000 manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər 4000 manatdan 5000 manatadək məbləğdə cəri-

mə ediləcəklər.

Qanun layihəsinə görə, "Valyuta tənzimi haqqında" Qanuna uyğun olaraq xaricə köçürmələrlə əlaqədar tələb olunan təsdiqedicə sənədlərin (iştirak payının və ya səhmin əldə edilməsini təsdiq edən sənədin və qanunla nəzərdə tutulmuş digər sənədlərin) həmin qanunla müəyyən edilmiş müddət daxilində müvəkkil banklara və ya qanunla nəzərdə tutulmuş hallarda Mərkəzi Banka təqdim edilməsinə, yaxud həmin qanuna əsasən xaricdən Azərbaycana qaytarılmalı olan xarici valyuta vəsaitlərinin müəyyən edilmiş müddətlərdə müvəkkil banklardakı hesablara köçürülməsinə görə fiziki şəxslər inzibati xətanın bilavasitə obyektə olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin 5 faizindən 10 faizinədək məbləğdə, vəzifəli şəxslər inzibati xətanın bilavasitə obyektə olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin 10 faizindən 20 faizinədək məbləğdə, hüquqi şəxslər inzibati xətanın obyektə olmuş valyuta vəsaiti məbləğinin 20 faizindən 30 faizinədək məbləğdə cərimə ediləcəklər.

2026-cı ilin birinci rübündə MDB ölkələrindən Azərbaycan iqtisadiyyatına yönəldilən birbaşa xarici investisiyalarda Rusiya lider olub. “Yeni Müsavat” Mərkəzi Bankın rüblük hesabatına istinadən xəbər verir ki, üç ayda Rusiyadan Azərbaycana 107 milyon 121 min ABŞ dolları həcmində investisiya yatırılıb. Bu göstərici ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 66,5 faiz artıb.

Azərbaycana yatırılan ümumi birbaşa xarici investisiyalarda Rusiyanın yatırımlarının payı 12,6 faiz təşkil edib.

Mərkəzi Bankın məlumatına əsasən, 2026-cı ilin ilk üç ayında Qazaxıstandan Azərbaycana 18 milyon 279 min ABŞ dolları investisiya cəlb olunub ki, bu da illik müqayisədə iki dəfədən çox artım deməkdir.

Belarusdan daxil olan investisiyaların həcmi isə 3 milyon 667 min ABŞ dolları olub. Bu göstərici ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 3,5 dəfə artıb. Qazaxıstan və Belarusdan cəlb olunan investisiyaların ümumi birbaşa xarici investisiyalardakı xüsusi çəkisi müvafiq olaraq 1,1 faiz və 0,2 faiz təşkil edib.

Göründüyü kimi, hər üç ölkədən Azərbaycana investisiyalarda ciddi artım var. Bu investisiyalar hansı istiqamətlərə yönəlib? Suala cavab vermək üçün Azərbaycanda bu ölkələrin vəsaiti ilə həyata keçirilən layihələrə diqqət yetirmək lazımdır.

Xüsusi qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycana investisiyaları artıran ölkələrdən ikisi - Rusiya və Belarus Qərbin ağır sanksiyaları altındadır, kənara investisiya yatırımları mümkünsüz hala gəlib. Bu baxımdan, onlardan ölkəmizə investisiya axınının güclənməsi müsbət tendensiya olmaqla bərabər, müəyyən qədər risklər də doğura bilər. Qərb sanksiyalarına məruz qalan şirkətlərin Azərbaycandakı yatırımları bir mərhələdə ikincili sanksiyalara məruz qala bilər.

Rusiyadan yatırımların mühüm hissəsi “Lukoil” şirkətinin neft-qaz layihələrinə sərmayələridir. Şirkət hazırda həm Avropa İttifaqı, həm də ABŞ-ın sanksiyası altındadır, xaricdəki aktivlərini satmaq üçün çalışmaları həyata keçirir.

Lakin neft-qazdan kənar da ölkəmizdə Rusiya sərmayəsi ilə həyata keçirilən layihələr sanksiyalı müəssisələrdən kənardadır. **Azərbaycan baş nazirinin müavini Şahin Mustafayevin** açıqladığı məlumata əsasən, 2026-cı il aprelin 1-nə Azərbaycanda Rusiya kapitalı ilə 2100-dən çox kommersiya qurumu qeydiyyatdan keçib, onlardan 1400-dən çoxu aktiv fəaliyyət göstərir. Baş nazirin müavini deyib ki, bu qurumlar sənaye, kənd təsərrüfatı, nəqliyyat, tikinti, ticarət, farmasevtika və xidmət sahələri də daxil olmaqla iqtisadiyyatın əsas sektorlarında təmsil olunurlar: “Rusiyadan Azər-

baycan iqtisadiyyatına yönəldilən birbaşa investisiyaların həcmi 10,7 milyard dollar təşkil edib. Bunun 2,9 milyard dolları neft-qaz sektoruna yatırılıb”.

Azərbaycan Rusiyanın qeyri-neft-qaz sektoruna sərmayələrini təşviq etməyə çalışır. Ş.Mustafayev bildirib ki, Azərbaycan azad edilmiş

VAZ” və “Sollers” şirkətləri ilə birgə avtomobil istehsalı layihələri çərçivəsində minlərlə nəqliyyat vasitəsi istehsal edilir. Həmçinin Cəbrayıl rayonunda xidmət mərkəzi və Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında “Ximgrad” layihəsi uğurla həyata keçirilir. Eyni zamanda, Ələt Azad İqtisadi Zonasında Rusiya şirkətləri

birbaşa investisiyalarının həcmi 7,922 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Bu göstərici 2024-cü ilə müqayisədə 5,618 milyon dollar və ya 3,4 dəfə artıb. Bu il də investisiyalarda artım davam edir.

Belarusun Azərbaycan-dakı səfiri Dmitri Pineviçin sözlərinə görə, ölkəsi Azərbaycanla maşınqayırma, ti-

Perspektivdə kənd yaşayış məntəqələri, o cümlədən Qarabağ regionu üçün daşınan tibbi kompleks və ticarət pavilyonu istehsal layihələri də həyata keçiriləcək. Sənaye sahəsində əməkdaşlıq həm də ikitərəfli iqtisadi əlaqələrin flaqmanı olub. Maşınqayırma başqa, kimya və əczaçılıq sahələri üzrə də birgə

baycana yatırımlar davamlı olaraq artır. Mərkəzi Bankın statistikasına əsasən, 2024-cü ildə Qazaxıstandan Azərbaycana birbaşa investisiyaların ümumi həcmi 14,8 milyon dollar təşkil edib. 2025-ci ildə isə bu investisiyaların həcmi 29,407 milyon ABŞ dolları təşkil edib ki, bu da 2024-cü ilə müqayisədə 14,6 milyon dollar və ya 2 dəfə çoxdur.

Hazırda Azərbaycanda Qazaxıstan kapitalı 200-dən çox şirkət fəaliyyət göstərir.

Qazaxıstanla Azərbaycan arasında investisiya fəaliyyəti sahəsində birgə layihələr üstünlük təşkil edir. Belə ki, iki ölkə Transxəzər Fi-

Rusiya rublu Bakıda lider oldu

Azərbaycana yatırılan birbaşa xarici investisiyalarda şimal ölkəsinin yatırımlarının payı 12,6 faiz təşkil edib

ərazilərdə fəaliyyət göstərən xüsusi vergi rejimi çərçivəsində Rusiya şirkətlərini investisiya layihələrində daha fəal iştirakə dəvət edir. Onun sözlərinə görə, həmin ərazilərdə 10 il müddətinə mənfəət, əmlak, torpaq və sadələşdirilmiş vergi, eləcə də idxalda ƏDV və gömrük rüsumlarından azadolma tətbiq olunur.

Ş.Mustafayev qeyd edib ki, Azərbaycanda sənaye zonaları Rusiya kapitalı birgə müəssisələrin inkişafında mühüm rol oynayır: “Bu çərçivədə tikinti materialları və əczaçılıq sahələrində əməkdaşlıq genişlənilir. Uğurlu Rusiya investisiya layihələri sırasında “R-Pharm” əczaçılıq zavodu, “Penopleks” izolyasiya materialları müəssisəsi və “Ağsu Şərab” bazasında “Abrau-Dyurso” layihəsi yer alır. Həmçinin “KamAZ”, “Ural”, QAZ, “Avto-

tərəfindən iki istehsal layihəsi icra olunur”.

Belarusla gəlincə, bu ölkə ilə Azərbaycan daha çox yük avtomobilləri, kənd təsərrüfatı texnikası və sair istehsalatda əməkdaşlıq edir. Azərbaycanda müxtəlif sahələrdə qeydiyyatdan keçmiş 127 Belarus şirkəti mövcuddur. Onlardan 85-i ölkə iqtisadiyyatında fəal şəkildə fəaliyyət göstərir. Bu şirkətlər əsasən sənaye, kənd təsərrüfatı, ticarət, tikinti, nəqliyyat və xidmət sektorlarında cəmləşib.

Bundan əlavə, Bakıda Belarus məhsulları satan 6 xüsusi brend mağazası fəaliyyət göstərir. Azərbaycan bazasının kənd təsərrüfatı məhsullarına olan tələbatının böyük hissəsi (traktor parkının 80 faizə qədər) Belarus istehsalıdır.

Mərkəzi Bankın hesabatlarına əsasən, 2025-ci ildə Belarusun Azərbaycana

kinti, kənd təsərrüfatı, kimya sənayesi sahələrində istehsal kooperasiyasının genişləndirilməsi üzərində çalışır: “Bizim birgə layihələrimiz yaxın gələcəkdə qarşılıqlı ticarətin, xidmətlərin əsas trendi olacaq. Böyük layihələrimizdən biri Gəncə Avtomobil Zavodunda Belarus texnikasının yığılmasıdır. 2007-ci ildən bu zavodda 14 min Belarus traktoru yığılıb. Bununla yanaşı, kombayn, yük avtomobilləri, elektrik avtobusu və yanğın-xilasetmə texnikası da yığılıb”.

Səfir qeyd edib ki, 2025-ci ildə Bakıda “Vertus” şirkətinin bazasında lift istehsalı müəssisəsi açılıb: “Müxtəlif növ məişət texnikasının birgə istehsalı üçün də işlər aparılır. Yaxın zamanda MAZ bazasında müxtəlif kommunal texnika istehsalı layihəsinin reallaşmasına start veriləcək.

layihələrin həyata keçirilməsi planlaşdırılır. Yaxın zamanlarda quduzluğa qarşı vaksin və digər baytarlıq preparatlarının istehsalına başlanacaq. Bununla yanaşı, Belarus dərmanlarının Azərbaycanın yeni zavodunda istehsalı planlaşdırılır. Eyni zamanda kimya sahəsində Belarus kalisi və Azərbaycan azotundan gübrə kompleksi istehsalı da nəzərdə tutulub. Azərbaycan və Belarus mütəxəssisləri Qarabağ regionunda aqro şəhərciyin salınması üzərində çalışırlar”.

Belarus da azad olunmuş ərazilərdə yaradılan sənaye parklarına hədəflənib. Səfir əmin olduğunu bildirib ki, Ağdam Sənaye Parkında əməkdaşlıq baxımından yeni layihələr və istiqamətlərin hazırlanması üçün zəmin yaradılacaq.

Qazaxıstanla gəlincə, son 3 ildə bu ölkədən də Azər-

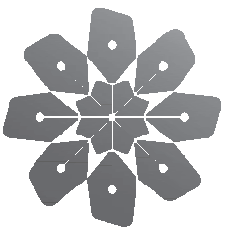
ber-Optik Rabitə Xətti - “Rəqəmsal İpək Yolu” layihəsinin bir hissəsi olaraq, Xəzər dənizinin dibi ilə yüksək sürətli internet və məlumat ötürülməsini təmin edən optik-lifli rabitə xətti çəkir. Layihə Avropa və Asiya arasında rəqəmsal telekommunikasiya dəhlizinin yaradılmasını hədəfləyir. Bu ildən kabelin çəkilişinə başlanıb.

Qazaxıstanla Azərbaycanın birgə işlədiyi daha bir regional əhəmiyyətli layihə Xəzər dənizi ilə elektrik kabelinin çəkilməsini nəzərdə tutur. Özbəkistanla birlikdə icra olunan layihə Xəzərin o tayında istehsal olunacaq təmiz enerjinin Xəzər dənizi-Azərbaycan-Gürcüstan-Qara dəniz marşrutu ilə Avropaya çatdırılmasını nəzərdə tutur.

İki ölkə birgə investisiya əməkdaşlığını genişləndirmək üçün xüsusi fond yaratmaq üzərində işləyir. Belə ki, hazırda Azərbaycan İnvestisiya Holdingi ilə Qazaxıstanın “Baiterek” Holdingi arasında birgə investisiya fondunun yaradılması müzakirə mərhələsindədir. Fondun əsas istiqamətlərinə isə bərpa olunan enerji, aqrar-sənaye, nəqliyyat və logistika infrastrukturunu daxildir.

Həm Belarus, həm də Rusiya investisiya layihələrini çoxsaylı güzəştlərin olduğu yerlərdə - sənaye zonaları, indi isə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə icra etməyə üstünlük verirlər. Qazaxıstan hələlik bu sahədə ciddi fərqləndirmə aparmır. Lakin həm sənaye zonaları, həm azad olunmuş ərazilər, həm də Naxçıvanda investorlar üçün tətbiq olunan mühüm güzəşt və imtiyazlar bu ölkədən də sərmayələrin əsas istiqamətini həmin ərazilərə yönəldə bilər.

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni Müsavat”

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Azərbaycan Respublikasının dünya
birliyinə integrasiyası, region ölkələri
və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla
əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi**

29 iyun-3 iyul tarixlərində Azərbaycanda Birinci Türkoloji Qurultayın 100 illiyinə həsr olunmuş "Türk Dünyası Həftəsi" keçiriləcək. Elm və mədəniyyətlə bağlı silsilə tədbirlərdən ibarət həftə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin "Birinci Türkoloji Qurultayın 100 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında" 22 oktyabr 2025-ci il tarixli Sərəncamına uyğun olaraq təşkil ediləcək.

"Türk Dünyası Həftəsi" Mədəniyyət Nazirliyi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası (AMEA), Elm və Təhsil Nazirliyi birgə təşkilatçılığı, Türk Dövlətləri Təşkilatı, TÜRKSOY, Bakı Dövlət Universiteti, Türk Akademiyası, Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun tərəfdaşlığı ilə keçiriləcək.

Həftənin əsas tədbiri "Birinci Türkoloji Qurultay: yüz ilin elmi və mədəni irsi" mövzusunda beynəlxalq konqres olacaq. İyunun 29-da Heydər Əliyev Mərkəzində rəsmi açılış mərasimi keçiriləcək konqresdə türk respublikaları daxil olmaqla, ümumilikdə 20 ölkənin müxtəlif elmi mərkəzlərindən 80 tanınmış türkoloq-alim, eləcə də türk beynəlxalq təşkilatlarından nümayəndələri iştirak nəzərdə tutulur.

Açılış mərasimində qurultaya həsr olunmuş interaktiv sərgi və qısametrajlı film təqdim ediləcək.

İyunun 29-da həmçinin Heydər Əliyev Mərkəzində Bakı Dövlət Universitetinin təşkilatçılığı ilə "Türk dilləri, ədəbiyyatları və tarixlərinin tədrisi mü-

asir çağırışlar kontekstində" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçiriləcək.

İyunun 30-da AMEA Rəyasət Heyətinin binasında "Türk tarixi hekayələri və ideoloji yanaşmalar" mövzusunda panel müzakirələri təşkil olunacaq. Həmin gün Dənizkəna Milli Parkda konsert proqramı keçiriləcək.

İyulun 1-də konqres iştirakçıları üçün Qarabağ bölgəsinə səfər təşkil ediləcək. Ağdam, Şuşa və Xankəndi şəhərlərini əhatə edən səfər çərçivəsində iştirakçılar regionun tarixi-mədəni abidələri ilə tanış olacaqlar. Həmin gün Ağdam Muğam Mərkəzində dahi Azərbaycan şair-dramaturqu Hüseyn Cavidin eyniadlı pyesi əsasında "İblis" tamaşası nümayiş etdiriləcək.

İyulun 2-də Qarabağ Universitetində "Birinci Türkoloji Qurultayın mədəni və elmi mirası" mövzusunda panel müzakirəsi keçiriləcək. Müzakirələrin yekununda "Türk Dünyası Həftəsi" çərçivəsində gerçəkləşən plenar və panel sessiyaların nəticələrini əks etdirən, türkologiya sahəsində növbəti yüzillik

ənənənin yenidən gündəmə gətirilməsi Azərbaycanın özünü Türk dünyasının elmi-mədəni mərkəzlərindən biri kimi təqdim etməsinə xidmət edir".

M.Əsədullazadə qeyd etdi ki, son illərdə Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində əməkdaşlıq yalnız siyasi və iqtisadi sahələrlə məhdudlaşmır. Təhsil, elm, mədəniyyət, media və gənclər siyasəti istiqamətlərində də ortaq layihələrin sayı artır. Bu baxımdan "Türk Dünyası Həftəsi" kimi tədbirlər dövlətlərarası əməkdaşlığın ictimai və mədəni bazasını genişləndirir: "Azərbaycan son illərdə Türk

Azərbaycanda "Türk Dünyası Həftəsi"

Türk dünyasının birliyinə xidmət edən daha bir platforma

üçün prioritet istiqamətləri, strateji çağırışları və ortaq əməkdaşlıq perspektivlərini müəyyənləşdirən yekun sənədin qəbul edilməsi nəzərdə tutulur.

Həmin gün eyni zamanda Bakıda Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində yubiley sərgisi, Azərbaycan Milli Kitabxanasında isə Türk Dünyası Milli Kitabxanaları Birliyinin konfransı və yeni nəşrlərin təqdimatı keçiriləcək.

"Türk Dünyası Həftəsi"nin sonuncu günü - iyulun 3-də Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyində "Əli bəy Hüseynzadə: böyük mütəfəkkir və rəssam" mövzusunda elmi seminar və sərgi təşkil olunacaq. Nizami Kino Mərkəzində film nümayişi ilə həftənin bağlanması olacaq.

"Türk Dünyası Həftəsi" "Azərbaycan Mədəniyyəti - 2040" Konsepsiyasında qeyd edilən global trendlər kon-

tekstində türk xalqlarının ortaq mədəni irsinin öyrənilməsi, qorunması və təbliği baxımından əhəmiyyətli platforma olacaq.

"Türk Dünyası Həftəsi" kimi tədbirlər Azərbaycanın Türk dövlətləri ilə daha da sıx integrasiyasında təkanverici rol oynayır. O cümlədən türkdilli ölkələr arasında bu cür mədəni tədbirlər Türk dünyasının birliyinə əlavə stimül verirmi?

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Məhəmməd Əsədullazadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, "Türk Dünyası Həftəsi" Azərbaycanın türk integrasiyası prosesində aparıcı rolunu daha da möhkəmləndirən hadisədir. Məhz belə platformalar vasitəsilə ortaq tarix, dil və mədəniyyət üzərində qurulan əlaqələr gələcəkdə türk dövlətləri arasında daha sıx siyasi, iqtisadi və humanitar əməkdaşlığın əsasını formalaşdır-

ır: "Türk Dünyası Həftəsi" və Birinci Türkoloji Qurultayın 100 illiyinə həsr olunmuş tədbirlər yalnız elmi-mədəni xarakter daşıyır, eyni zamanda türk dövlətləri arasında integrasiyanın ideoloji, humanitar və strateji əsaslarını gücləndirən mühüm platforma rolunu oynayır. Bu baxımdan belə tədbirlərin Azərbaycanın Türk dünyasındakı mövqeyinin möhkəmlənməsinə və ümumtürk əməkdaşlığının dərinləşməsinə ciddi töhfə verdiyini söyləmək olar.

1926-cı ildə Bakıda keçirilmiş Birinci Türkoloji Qurultay türk xalqlarının ortaq elmi və mədəni düşüncə tarixində dönüş nöqtələrindən biri hesab olunur. Həmin qurultayda dil, əlifba, tarix və mədəniyyət məsələləri üzrə qəbul edilən qərarlar sonrakı onilliklər ərzində Türk dünyasının intellektual inkişafına təsir göstərmişdi. Yüz il sonra həmin

dünyasının müxtəlif platformalarına ev sahibliyi etməklə özünü əlaqələndirici mərkəz kimi təqdim edir. Bakı, Şuşa, Ağdam və Xankəndidə keçiriləcək tədbirlər həm də Qarabağın beynəlxalq elmi və mədəni dövrüyə daxil edilməsinə xidmət edir. Xüsusilə konqres iştirakçılarının Qarabağa səfərinin təşkilatçıları Azərbaycanın regionun bərpası və inkişafı ilə bağlı mesajlarını Türk dünyasının elmi ictimaiyyətinə birbaşa çatdırmaq imkanı yaradır. Türk dünyasında integrasiyanın uğuru yalnız hökumətlərarası sazişlərdən deyil, xalqlar arasında əlaqələrin dərinliyindən də asılıdır. Bu mənada "Türk Dünyası Həftəsi" türk dövlətləri arasında əməkdaşlığa əlavə stimül verən, ortaq strateji baxışın formalaşmasına xidmət edən mühüm təşəbbüsdür".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Etibar SEYİDAĞA

"Erməni və ermənipərəst tarixçilər özlərinin torpaq iddialarını təkcə uydurma "Velikaya Armeniya" anlayışının kağız üzərində şişirdilmiş əraziləri hesabına "əsaslandırmaqla" kifayətlənmirlər. Tarixi saxtalaşdıranlar XIX əsrin sonundan etibarən elmi dövrüyəyə daha bir uydurma termin - "Erməni yaylası" ("Armyanskoye naqorye") coğrafi anlayışını da daxil etdilər. Üzdənirəq tədqiqatçılar, əsasən də coğrafiyaşünaslar bununla daha geniş ərazilərin, hətta Şərqi Anadoludakı dağların da guya ən qədim zamanlardan ermənilərə məxsus olduğunu beyinlərə yeritməyə başladılar". AMEA-nın həqiqi üzvü Yaqub Mahmudov məqaləsində belə yazıb.

Bəs erməni və ermənipərəst "tədqiqatçıların" XIX əsrdən "Erməni yaylası" adlandırmağa başladığı coğrafi ərazinin əsl adı, daha doğrusu, qədim adı və real tarixi necədir?

Alim yazır ki, haqqında bəhs olunan coğrafi məkan yazılı mənbələrdə ilk dəfə e.ə. XIX yüzillikdə tərtib olunmuş, lakin e.ə. XXIII əsrin sonlarında cərəyan edən hərbi-siyasi hadisələri əks etdirən "Quti əfsanəsi" adlı qədim Babil ədəbi kompozisiyasında qeydə alınıb: "Qədim Azərbaycan tayfası Qutilərlə bağlı olduğu güman

İndi də "Erməni yaylası" uydurması AMEA-nın həqiqi üzvündən tutarlı cavab

Yaqub Mahmudov

edilən bu əfsanədə qeyd edilir ki, Naram Suenin hakimiyyəti zamanı (e.ə. 2236?2200) "Gümüş dağlardan" gələn tayfalar Anadolunun şərqi-dəki yaşayış məskənlərini, Mesopotamiyanın şimalını və Qutium ölkəsini (Urmiya gölündən qərbdə

və cənubdakı ərazilər) işğal edərək Akkad dövləti üçün ciddi təhlükə yaratmışlar.

E.ə. XXI əsrə aid ilk mənbələrdə Van gölündən qərbdə yerləşən dağlıq ərazi Tabra (və ya Tibar) adlanırdı. III Salmasının (e.ə. 859-824) və II

Sarqonun (e.ə. 722-705) kitabələrində bu yer Tabal kimi göstərilir və müasir Kappadokiya lokalizə olunur. Sonralar antik müəlliflər bu coğrafi termini "Tavr" formasında işlətməyə başladılar.

Coğrafi termin kimi Anado-

lunun şərqi-dəki dağlıq əraziyə verilən "Tavr" adı sonralar unuduldu və yalnız antik müəlliflərin əsərlərinə müraciət edən səyahətlərin və tarixçilərin yazılarında xatırlandı. Birinci Dünya müharibəsindən (1914-1918) sonra bu coğrafi ərazi və hətta onunla həmsərhəd ərazilər öncə rusdilli dövrü mətbuatda, tədricən də Qərbi Avropanın elmi ədəbiyyatında "Armyanskoye naqorye" (Armenischen Hochlandes, Armenian upland, Armenien plateau) adı altında ictimai-siyasi şüura təlqin olunmağa başladı. Bunun arxasında, heç şübhəsiz, Türkiyəyə və bölgənin türk əhalisinə qarşı çar Rusiyası və sovet hərbi-siyasi dairələrinin gələcəyə hesablanan məkrli siyasi niyyətləri dururdu. "Kapitalist" Türkiyəsinə qarşı ideoloji mübarizədə Anadolunun "ermənilər yaşayan əraziləri" daim sovet rejiminin gündəmində olduğundan "Armyanskoye naqorye" coğrafi

anlam daşımaqla bərabər, həm də gələcək hərbi-siyasi planların icrası məqsədilə elmi-siyasi dövrüyəyə buraxılmışdı.

Bələliklə, dayanmadan dövrüyəyə buraxılan "Böyük Ermənistan" təbliğatı və "Erməni yaylası" anlayışı və bununla tarixi-coğrafi adların saxtalaşdırılması bir-birini əvəz edən erməni nəsilçiliyinin yaddaşında bu yerlərin qədim zamanlardan ermənilərin adı ilə bağlı olması, daha doğrusu, "ermənilərə məxsus olması" barədə yanlış təsəvvürlər yaranmasına yol açdı. Əsrlər boyu bu coğrafiyanın aborigin əhalisi olan, bu bölgədə yaşayan və indi də yaşamaqda davam edən, tarixi-mənəvi dəyərləri ilə ən qədim zamanlardan bu yerlərlə bilavasitə bağlı olan etnik qurumların və xalqların qondarma "Armyanskoye naqorye" adı altında ümumiləşdirilməsi tarix elminə olduğu kimi, coğrafiyaşünaslıqda da görünməmiş bir saxtakarlıqdır".

MUSAVAT

Son səhifə

N 24 (8873) 24 iyun 2026

Soyuq hava axını bəzi xəstəlikləri kəskinləşdirə bilər

İşlək vəziyyətdə olan sərinkeşin qarşısında yatmaq sağlam insanlar üçün birbaşa təhlükə yaratmasa da, bəzi şəxslər üçün ciddi risklər daşıyır.

Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə rusiyalı kardioloq və terapevt Sergey Veçtomov Lenta.ru-ya müsahibəsində danışib.

Sergey Veçtomovun sözlərinə görə, sərin hava axınının uzun müddət birbaşa bədəninə yönəlməsi bir sıra problemlərə yol açır.

Sərinkeşinlə yuxuya getmək xüsusilə aşağıdakı kateqoriyadan olan insanlar üçün məsləhət görülmür:

- Allergik riniti və xroniki burun-udlaq patologiyaları olanlar: Bu şəxslər hava axınına qarşı daha həssasdırlar.

- Xroniki oynaq xəstəliklərindən əziyyət çəkənlər: Sərinkeşin yaratdığı lokal soyuma bu xəstələrdə ağrı sindromunu kəskinləşdirə bilər.

- Əzələ ağrılarına meyilli olanlar: Uzun müddətli hava axını əzələ spazmlarına, eləcə də boynun, çiyin və ya bel nahiyəsində sərtliyə səbəb ola bilər.

Həkim qeyd edir ki, sərinkeşin bütün gecə birbaşa insan üzərinə üfünməsi burun və boğazdakı selikli qişanın qurumasına, nəticədə orqanizmin qoruyucu funksiyalarının zəifləməsinə və tənəffüs yolları xəstəlikləri riskinin artmasına gətirib çıxarır.

ABŞ hökumətindən etiraz: "Titanik" in əşyaları satışa çıxarıla bilməz

ABŞ hökuməti "RMS Titanic Inc." şirkətinin batmış gəmidən çıxarılmış 100-dən çox əşyanın hərracda satılması planlarına etirazını bildirib.

Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə məhkəmə sənədlərinə istinadən "Associated Press" agentliyi məlumat yayıb.

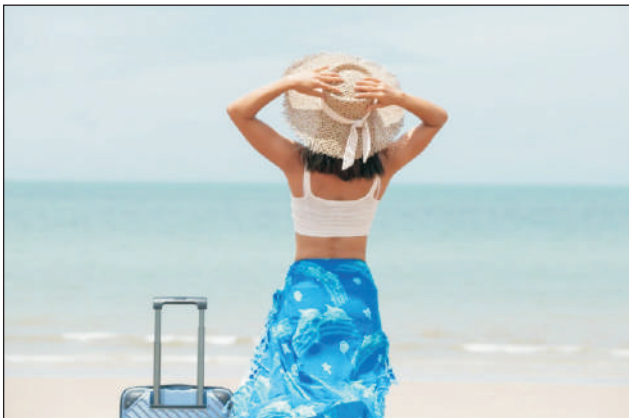
Hərraca çıxarılması planlaşdırılan əşyalar sırasına sərinkeşin şəxsi əşyaları, məişət və interyer nümunələri, eləcə də kağız pullar daxildir. Nəşrin məlumatına görə, artefaktların satışı əvvəllər əldə olunmuş razılaşmalara ziddir. Həmin müqavilələrə əsasən, bu ta-

pıntılar yalnız muzey ekspozatları kimi nümayiş etdirilməli idi.

Öz növbəsində, ABŞ-nin Milli Okean və Atmosfer Administrasiyası (NOAA) vurğulayır ki, tapıntıların bu cür kommersiya məqsədlə satışı şirkətin Atlantik okeanında gəminin batdığı əraziyə dair hüquqi öhdəliklərini pozur.

Qeyd edək ki, 1912-ci ildə batmış gəminin tədqiq edilməsi hüquqlarına malik olan "RMS Titanic Inc." şirkəti uzun illərdir ki, büdcəsini artırmaq və ekspedisiya xərclərini ödəmək üçün kolleksiyasının bir hissəsini satmağa cəhd göstərir. Lakin bu təşəbbüslər hər dəfə məhkəmə orqanları və mədəni irsin qorunması təşkilatları tərəfindən dayandırılır.

"Bir həftə azdır": psixoloq məzuniyyətin optimal müddətini açıqladı

Bir həftəlik məzuniyyət qısamüddətli bir fasiləyə imkan verə bilər, lakin güclü tükənmə zamanı tam bərpa üçün bu müddət kifayət etmir. Bu barədə Gazeta.ru nəşri psixologiya elmləri doktoru Dmitri Yaqudinin açıqlamasına əsasən məlumat yayıb.

Mütəxəssis diqqətə çatdırıb ki, tükənmə sindromu zamanı insanın sinir sistemi xroniki stres altında fəaliyyət göstərir. Bu vəziyyətdə qanda kortizol səviyyəsi artır, dopaminin ifrazı zəifləyir, zehni çeviklik azalır və insanın istirahətdən həzz alma bacarığı itir. "Belə insanlar

normal şəkildə sevənə və gülümseyə bilmirlər. Məhz bu səbəbdən də tətilin ilk həftəsi əksər hallarda istirahət kimi dərk edilmir. Beynin fasiləsiz iş rejimindən azad olması üçün müəyyən vaxt tələb olunur", - deyir Yaqudin vurğulayıb.

Psixoloqun sözlərinə görə,

istirahətin ilk 3-5 günü bir çox insan hələ də elektron poçtunu yoxlayır, fikrində iş tapşırıqlarını təkrarlayır, yarımcı söhbətlərə qayıdır və hərəkətsizlikdən narahatlıq hiss edir. Ona görə də sinir sistemində əvvəlki tapşırıqların bitdiyini dərk etməsi üçün imkan yaratmaq vacibdir.

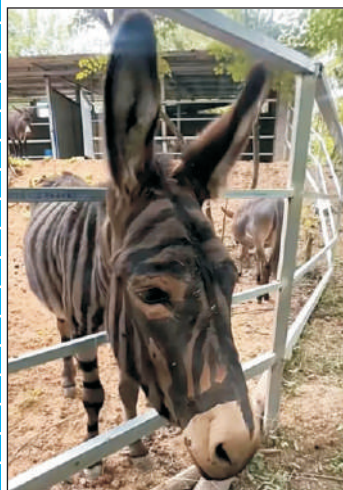
Ekspert qeyd edib ki, stresin nəzərəcarpacaq dərəcədə azalması və koqnitiv funksiyaların bərpası adətən ikinci həftəyə yaxın başlayır. Təxminən 10-14 gündən sonra yuxu keyfiyyəti yaxşılaşır, emosional gərginlik azalır, konsentrasiya qayıdır və daxili enerji bərpa olunur.

"Bir həftəlik məzuniyyət həqiqətən kömək edir, amma bu, tam bərpa deyil, yalnız müvəqqəti fasilədir. Xüsusilə də insan artıq emosional tükənmə mərhələsindədirsə, bu müddət yetərsizdir", - deyir psixoloq bildirib. Dmitri Yaqudin sinir sisteminin tam dincəlməsi üçün ardıcıl 2-3 həftəlik məzuniyyəti optimal hesab edir.

Bunları bilirsinizmi?

- * İnsanın ağzında Yer kürəsi əhalisinin sayı qədər bakteriya yaşayır.
- * Dilin üstündə olan izlər hər kəsə özünəməxsus olur.
- * Orta yaşlı adam bir gündə 600 ml tüpürcək ifraz edir.
- * Dırnaqların arxa tərəfində olan ağ iz dırnağı uzanmasına səbəb olan hissəsidir.
- * Beyinə siqnal saatda 400 km sürətlə daxil olur.
- * Qanın 4 yox, 29 qrupu var. Onlardan ən az rast gəlinənləri Yaponiyada bəzi ailələrdə mövcuddur.
- * Bir gün ərzində qan orqanizmdə 19312 kilometr məsafə qət edir.
- * Orqanizmdə olan sinirlərin hamısının birlikdə uzunluğu 75 kilometrdir.
- * İnsan gün ərzində 20 000 dəfə nəfəs alıb-verir.
- * İnsanın gözü 10 milyon fərqli rəngi ayırd edə bilir.
- * İnsanın qulağı ömür boyu uzanır. Bu uzanma ildə 1/4 mm ölçüdə olur.
- * İnsanın ürəyi il ərzində 25 milyon dəfə döyünür.
- * Hər insan il ərzində 2 kiloqrama yaxın ölü dəri toxuması xaric edir.
- * Bir kvadrat santimetr sahədə yüzrlə ağrı reseptorları var.
- * Oğlanların dilində olan reseptorların sayı qızların dilində olan reseptorların sayından azdır.

Çin zooparkında uzunqulağı boyayıb zebra kimi təqdim etdilər

Çin zooparkının əməkdaşları uzunqulağı rəngləyərək ona zebra görünüşü veriblər.

Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə "Need to Know" nəşri məlumat yayıb.

Boyanmış heyvan Antsyu şəhərində görünlənib. Sosial şəbəkələrdə yayılan kadrlarda uzunqulağın tükünün zebanın rəngini təqlid edən qara zolaqlarla örtüldüyü aydın görünür. Lakin heyvanın uzun qulaqları və xarici

görünüşü saxtakarlığı asanlıqla ifşa edib.

Heyvanın fotoları sosial şəbəkələrdə geniş müzakirələrə səbəb olub və istifadəçilərin tənqidləri ilə qarşılaşıb. İzleyicilərin əksəriyyəti park rəhbərliyini uzunqulağı ekzotik bir heyvan kimi təqdim etməyə cəhd etməkdə ittiham edib.

İttihamlara münasibət bildiren park rəsmiləri isə bu heyvanın əsl zebra olduğunu iddia etmədiklərini vurğulayıblar. Onların sözlərinə görə, rəngləmə prosesi sadəcə ziyarətçiləri əyləndirmək məqsədi daşıyır: "Biz burada müəyyən mənada "kospley" (kostyumlu oyun) təşkil edirik. Onun zebra olduğunu iddia etməmişik və bununla bağlı heç bir məlumat lövhəsi asmamışıq. Bu, yalnız ziyarətçilərin xoş vaxt keçirməsi üçün düşünülmüş bir zarafatdır".

Zoopark səlahiyyətliləri onu da əlavə ediblər ki, keçmişdə də insanların marağını artırmaq naminə itlərin xarici görünüşündə oxşar dəyişikliklər ediblər.

Almaniyanın bir şəhərində alman dilini bilməyənlər çimərliyə buraxılmırlar

Almaniyanın Halle şəhərində yerləşən kurort kompleksinin rəhbərliyi alman dilini kifayət qədər bilməyən şəxslərin yerli çimərliyə girişini məhdudlaşdırıb. Bu barədə DPA agentliyi məlumat yayıb. İstirahət mərkəzinin meneceri Mattias Nobel bildirib ki, müəssisənin əməkdaşları ziyarətçilərin təhlükəsizliyini təmin etməyə və su hövzəsində qaydalara riayət olunmasına nəzarət etməyə borcudurlar. Onun sözlərinə görə, əgər ziyarətçi ilə ünsiyyətdə dil baryeri yaranarsa, həmin şəxsin əraziyə girişinə icazə verilməyəcək.

Məlumatla görə, bu qərarın qəbul edilməsinə yaxın zamanda baş vermiş hadisə səbəb olub. Belə ki, kompleksin direktoru xilasedici kimi müdaxilə edərək bir uşağı suyun dərin hissəsindən çıxarmalı olub. Yeni qayda qüvvəyə mindikdən sonra artıq bir neçə nəfərin çimərliyə girişinə icazə verilmədiyini bildirilir. Ünvanına yönələn tənqidlərə baxmayaraq, kurort rəhbərliyi qəbul etdiyi qərarı yenidən nəzərdən keçirməyi planlaşdırmır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500